

Reetta Kemppainen & Heidi Suopajarvi

KOHTI KOIRA-AVUSTEISTA TOIMINTATERAPIAA

Opas toimintaterapeuteille

KOHTI KOIRA-AVUSTEISTA TOIMINTATERAPIAA

Opas toimintaterapeuteille

Reetta Kemppainen & Heidi Suopajarvi
Opinnäytetyö
Syksy 2020
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Tekijät: Reetta Kempainen & Heidi Suopajarvi
Opinnäytetyön nimi: Kohti koira-avusteista toimintaterapiaa - Opas toimintaterapeuteille
Työn ohjaaja: Maarit Virtanen & Pirjo Lappalainen
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2020 Sivumäärä: 59 + 12

Ammatillinen eläinavusteisuuden hyödyntäminen kasvattaa suosiotaan toimintaterapiassa, mutta eläinavusteisen toiminnan ja tavoitteellisen eläinavusteisen terapian eroa voi olla vaikea hahmottaa. Tarkasteltaessa eläinavusteista terapiaa eri eläinlajien näkökulmista on huomattu, että koirat kommunikoivat ihmisen kanssa muita eläimiä paremmin niiden ymmärtäessä ihmisen vuorovaikutuksellista käyttäytymistä. Tästä syystä koira onkin yksi käytetyimmistä terapiaeläimistä. Koira-avusteisella toimintaterapialla on tutkitusti vaikutusta ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, mutta toimintaterapeutin olisi hyvä tiedostaa työskentelymuodon vaatavuus jo harkintavaiheessa.

Toimintaterapia on asiakaslähtöistä kuntoutustyötä, jonka avulla edistetään asiakkaan terveyttä ja hyvinvointia toiminnan terapeuttisen käytön keinoin. Eläinavusteisen toimintaterapian terapeuttisuutta voidaan tarkastella Toiminnan terapeuttisen voiman mallin kautta. Mallin avulla eläinavusteisuutta hyödyntävä toimintaterapeutti voi ymmärtää työskentelymuodon asiakkaalle tarjoamia hyötyjä ja merkityksiä sekä perustella eläinavusteisen toimintaterapian käyttöä ja terapeuttisia ulottuvuuksia.

Projektimuotoisen opinnäytetyön välittömänä tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa sähköinen opas koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen edellytyksistä. Tällä tavoin selkeytetään terapiakoiran valinnan ja käyttöön ottamisen suunnitteluprosessia aiheesta kiinnostuneille toimintaterapeuteille ja toimintaterapeuttiopiskelijoille. Projektin kehitystavoitteena on, että koira-avusteista työskentelymuotoa harkitsevat tai työssään jo hyödyntävät toimintaterapeutit käyttävät opasta perehtyessään koira-avusteiselle terapiatyöskentelylle asetettuihin vaatimuksiin. Oppaan avulla toimintaterapeutti saa mahdollisuuden perehtyä syvemmin työskentelymuodon edellytyksiin huomioidakseen ne myös omassa suunnitteluprosessissaan.

Oppaan laatukriteereitä koskeva palauteaineisto kerättiin kohderyhmän edustajilta Webropol-palautekyselylomakkeen avulla loppuvuodesta 2020. Oppaalle asetetut laatukriteerit olivat selkeys, esteettisyys, näyttöön perustuvuus ja käyttäjälähtöisyys. Saadun palautteen perusteella opas koettiin asiasisällöltään selkeäksi, visuaalisesti miellyttäväksi sekä sisältävän ajantasaista näyttöön perustuvaa tietoa koira-avusteisesta toimintaterapiasta. Opas koettiin hyödylliseksi tietolähteeksi koira-avusteista toimintaterapiaa harkitsevalle toimintaterapeutille. Oppaan katsottiin olevan myös asiakaslähtöisesti laadittu, mikä tukee sen toimintaterapeutista perustaa.

Jatkossa olisi hyödyllistä tutkia toimintaterapeuttien toimintamalleja ja kokemuksia koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen prosessissa. Lisäksi olisi hyödyllistä toteuttaa opas koira-avusteisen toimintaterapian käytännön toteutuksesta.

Asiasanat: koira-avusteinen terapia, Toiminnan terapeuttisen voiman malli, sähköinen opas

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme of Occupational Therapy

Authors: Reetta Kemppainen & Heidi Suopajärvi

Title of thesis: Towards Dog-Assisted Occupational Therapy Practice – Guidebook for occupational therapists

Supervisors: Maarit Virtanen & Pirjo Lappalainen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2020   Number of pages: 59 + 12

The professional use of animal-assisted therapy is gaining popularity in occupational therapy, but the challenge is that it may be impossible to discern the difference between animal-assisted activity and goal-oriented animal-assisted therapy. It has been found that dogs communicate with humans better than other animals due to better understanding of human interaction behavior. For this reason, dog is one of the most widely used therapy animals. Dog-assisted occupational therapy has been studied to have an effect on a person's overall well-being.

Occupational therapy is client-centered rehabilitation that helps to promote client's health and well-being through the therapeutic use of activities. The therapeutic power of animal-assisted occupational therapy can be viewed through Doris Pierce's Model of Therapeutic Power. With the help of the model, an occupational therapist utilizing animal-assisted occupation can understand the benefits and meanings that occupation offers to the client. The occupational therapist can also justify the use and therapeutic dimensions of animal-assisted occupational therapy through the model.

The immediate goal of the project was to design and implement an electronic guidebook on the prerequisites for the implementation of dog-assisted occupational therapy, and thus clarify the planning process for the selection and implementation of a therapy dog for occupational therapists and occupational therapy students. The development goal of the project is that occupational therapists who are considering or already utilizing a dog-assisted form of work use the guide when familiarizing themselves with the requirements set for dog-assisted therapy work. With the help of the guidebook, occupational therapists will have the opportunity to become more familiar with the conditions of the form of work in order to take them into account also in their own planning process.

The quality requirements set for the guide were clarity, aesthetics, evidence-based and user-centeredness. Feedback material on quality requirements was collected from the representatives of the target group using a Webropol questionnaire at the end of 2020. Based on the feedback received, the guide was perceived as clear, visually pleasing and containing up-to-date evidence-based information. The guide was seen as a useful source of information for an occupational therapist considering dog-assisted occupational therapy. The guide was considered to be customer-oriented, which supports its occupational therapeutic basis.

In the future, it would be useful to study the operating models and experiences of occupational therapists in the process of introducing dog-assisted occupational therapy. In addition, it would be useful to implement a guide on the practical implementation of dog-assisted occupational therapy.

Keywords: Dog-assisted therapy, the model of therapeutic power, electronic guidebook

SISÄLLYS

1	PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET	6
1.1	Projektin tausta.....	6
1.2	Projektin tavoitteet ja hyödynsaajat	8
2	PROJEKTIN SUUNNITTELU.....	10
2.1	Projektiorganisaatio.....	10
2.2	Projektin työvaiheet	11
3	ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTATERAPIA	14
3.1	Eläinavusteisen työskentelyn muodot	14
3.2	Eläinavusteisuus toimintaterapiassa	15
3.3	Eläinavusteiseen toimintaterapiaan sopiva koira	16
3.4	Eläinavusteisen terapian vaikutukset.....	18
3.5	Koira-avusteisuus toimintaterapian tutkimuksissa	19
4	ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTATERAPIA TOIMINNAN TERAPEUTTISEN VOIMAN MALLIN VALOSSA.....	21
4.1	Toiminnan subjektiiviset ulottuvuudet.....	21
4.2	Toiminnan kontekstuaaliset ulottuvuudet.....	24
4.3	Toiminnan suunnitteluprosessin elementit.....	28
4.3.1	Eettisiä näkökulmia koira-avusteiseen toimintaterapiaan.....	29
4.3.2	Päätöksentekoprosessi koira-avusteisessa toimintaterapiainterventiossa .	31
5	OPPAAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	34
5.1	Oppaan laatukriteerit	34
5.2	Oppaan luonnostelu ja kehittäminen	35
5.3	Palautteen kerääminen ja oppaan viimeistely	38
6	PROJEKTIN ARVIOINTI.....	42
6.1	Projektin tavoitteiden saavuttamisen arviointi.....	42
6.2	Projektin työvaiheiden toteutumisen arviointi.....	43
6.3	Oppaan laatukriteereiden saavuttamisen arviointi.....	46
7	POHDINTA	50
	LÄHTEET.....	53
	LIITTEET	60

1 PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET

1.1 Projektin tausta

Eläinavusteiset työskentelymuodot kasvattavat suosiotaan kuntoutusalan ammattilaisten keskuudessa ja yhä useammat terapeutit ovat kiinnostuneita hyödyntämään lemmikkejään työssään. Ammattimainen koira-avusteisuuden hyödyntäminen lisääntyy myös Suomessa, mutta koira-avusteinen kuntoutustyö on edelleen verraten tuntemattomampi alue kuin esimerkiksi hevosavusteisesti toteutettava ratsastusterapia, joka on Kelan tukemaa lääkinällistä kuntoutusta. (Kahilaniemi 2016, 31; Kela 2018, viitattu 28.4.2020; Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä 2020, viitattu 28.5.2020.)

Toimintaterapia on asiakaslähtöistä kuntoutustyötä, jonka avulla edistetään asiakkaan terveyttä ja hyvinvointia toiminnan terapeuttisen käytön keinoin. Toimintaterapia pohjautuu toiminnantieteseen sekä tutkimustietoon ja on siten vahvasti näyttöön perustuvaa kuntoutusta. Toiminnantieteen avulla voidaan perustella toimintaterapian ydinajatus, jossa korostetaan yksilön, toiminnan ja ympäristön välistä vuorovaikutusta sekä yksilön kokemusta omasta merkityksellisyydestään. Toimintaterapiaprosessiin kuuluu yksilöllistä toimintakyvyn arviointia ja terapiainterventioita, joiden avulla pyritään tukemaan yksilön osallistumista jokapäiväisiin, hänelle merkityksellisiin toimintoihin. (WFOT 2012, viitattu 6.11.2020; AOTA 2020, viitattu 4.3.2020.)

Eläinavusteisessa toimintaterapiassa toimintaterapeutti käyttää terapiaeläintä työssään terapeuttisesta näkökulmasta, esimerkiksi asiakkaan toiminnan tukemisessa ja työkumppanina terapeuttisen vuorovaikutuksen luomisessa. Aiheeseen liittyvien tutkimusten mukaan, eläinavusteisen työskentelymuodon hyödyntämisellä voidaan todeta olevan useita myönteisiä vaikutuksia toimintaterapiassa. (Velde ym. 2005, 45-47.) Kuvaamme opinnäytetyössämme eläinavusteisen toiminnan terapeuttisuutta Piercen (2003) Toiminnan terapeuttisen voiman mallin kautta, joka selkeyttää toiminnan terapeuttisuuden tarkastelua sekä käyttöönottamisen ja suunnittelun prosessia.

Ihmisen ja koiran yhteisen historian juuret ulottuvat vuosituhansien taakse aikakauteen, jolloin ihmiset ovat alkaneet jalostaa koiria kotieläimiksi. Tästä saakka koirilla on ollut merkittävä rooli ihmiskunnan kehityksessä. Koirat ovat olleet mukana ihmisten päivittäisessä elämässä ja avustaneet ihmisiä lukuisissa erilaisissa tehtävissä, kuten suojelutehtävissä, metsästyksessä sekä karjan ja

laiduneläinten paimentamisessa. (Glenk 2017, 1; Fine 2019, 3.) Sittemmin koirien rooli ihmisyhteisössä on muuttunut yhä lähemmäs perheenjäsenen asemaa, ja arvostus koirien tarjoamaa seuralisuutta kohtaan on lisääntynyt (Ikäheimo 2013, 5). On osoitettu, että koirien ja ihmisten yhteen verrattavissa olevat vuorovaikutustaidot ovat edesauttaneet koirien ja ihmisten välisen erityisen yhteyden kehittymistä. Taitojen yhteneväisyys mahdollistaa sen, että koirat ymmärtävät ihmisten vuorovaikutuksellista käyttäytymistä. Koirat kykenevät tulkitsemaan ihmisen eleitä ja ilmeitä, minkä lisäksi ne vaikuttavat edesauttavan myös omistajansa sosiaalista kanssakäymistä muiden ihmisten kanssa. (Glenk 2017, 1.)

Ajan kuluessa, ymmärrettäessä koirien vuorovaikutukselliset hyödyt, alettiin koiria hyödyntää myös sosiaali- ja terveysalan työkentällä. Yksi tunnetuimmista koira-avusteisen työskentelymuodon hyödyntäjistä on psykoanalyysin kehittäjä Sigmund Freud, joka hyödynsi koiraansa psykoterapiaistunnoissa jo 1930-luvulla huomattuaan koiran helpottavan asiakkaidensa vuorovaikutusta terapeutissa yhteistyösuhteessa. (Kahilaniemi 2016, 18; Fine 2019, 4.) Suomeen virallinen terapiakoira-toiminta rantautui 1990-luvun alussa Suomen amerikkalaisperäisten työkoirarotujen harrastajayhdistys ry:n työntekijöiden toimesta, jotka olivat tutustuneet toimintamalliin Yhdysvalloissa (Suomen amerikkalaisperäisten työkoirarotujen harrastajayhdistys ry 2020, viitattu 31.3.2020). Koiran ottamisella osaksi kuntoutusprosessia on todettu olevan lukuisia psykologisia ja fysiologisia hyötyjä (Velde ym. 2005, 45-46).

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoisuutta siitä, millaisia asioita toimintaterapeutin tulee ottaa huomioon harkitessaan koiran käyttöönottoa terapiatarkoituksessa. Vaikka toimintaterapeutit ovat yhä kiinnostuneempia eläinavusteisesta terapiasta, heidän on toisinaan vaikea tunnistaa eroa eläinavusteisen toiminnan ja tavoitteellisen eläinavusteisen toimintaterapian välillä. Tämän lisäksi eläinavusteista terapiaa koskeva käsitteistö ja suositukset kaipaavat tarkennusta ja yhtenäistämistä, sillä nykyisellään niiden koetaan aiheuttavan hämmennystä. (IAHAIO 2018, 4; Winkle 2019, 384.) Olemme rajanneet opinnäytetyön aiheen koira-avusteisen toimintaterapian harkintaan ja suunnitteluun, minkä pohjalta laadimme oppaan tukemaan toimintaterapeuttien ammatillista harkintaa työskentelymuodon käyttöön ottamisen suunnitteluprosessissa. Oppaan tarkoituksena on jäsentää terapiakoiran valinnan ja käyttöön ottamisen suunnitteluprosessia sekä työskentelymuodon edellytyksiä aiheesta kiinnostuneille toimintaterapeuteille ja toimintaterapeuttiopiskelijoille. Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti myös henkilökohtainen kiinnostuksemme koira-avusteista toimintaterapiaa kohtaan, sillä näemme tämän mahdollisena urapolkuna tulevaisuuden toimintaterapeuteina. Kiinnostuksemme aiheita kohtaan pohjautuu omiin kokemuksiimme koiran läsnäolon

rauhoitavuudesta ja terapeuttisuudesta, minkä todenperäisyyden osoittamisen tueksi halusimme löytää näyttöön perustuvaa tietoa.

1.2 Projektin tavoitteet ja hyödynsaajat

Projektin tavoitteet kuvaavat sitä, miksi projekti toteutetaan sekä millaiseen muutokseen sen avulla pyritään. Tavoitteet voidaan jakaa kahteen ryhmään, joita ovat välittömät tavoitteet ja kehitystavoitteet. Välittömät tavoitteet kuvaavat projektin konkreettista lopputulosta, johon pyritään projektin aikana. (Silfverberg 2007, 36-40.) Opinnäytetyön **välittömänä tavoitteena** oli suunnitella ja toteuttaa sähköinen opas koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen edellytyksistä aiheesta kiinnostuneille toimintaterapeuteille ja toimintaterapeuttipiskelijoille.

Kehitystavoitteet kuvaavat projektin avulla tavoiteltavaa pidemmän aikavälin muutosta ja niiden toteutumista voidaan arvioida usein vasta projektin päätyttyä (Silfverberg 2007, 40). Projektin **kehitystavoitteena** on, että koira-avusteista työskentelymuotoa harkitsevat tai työssään jo hyödyntävät toimintaterapeutit käyttävät opasta perehtyessään koira-avusteiselle terapiatyöskentelylle asetettuihin vaatimuksiin. Oppaan avulla toimintaterapeutti saa mahdollisuuden perehtyä syvemmin työskentelymuodon edellytyksiin huomioidakseen ne myös omassa suunnitteluprosessissaan. Lisäksi oppaan avulla pyritään tukemaan ammatillista harkintaa koira-avusteisessa toimintaterapiassa.

Omana **oppimistavoitteenamme** oli syventää tietämystämme koira-avusteisesta toimintaterapiasta, kehittää projektityöskentelytaitojamme sekä osata toteuttaa asettamamme laatuksiteerit täytävä sähköinen opas. Edellä mainittujen asioiden lisäksi, tavoitteenamme oli kehittää taitojamme näyttöön perustuvan tiedon löytämisessä ja kriittisessä tarkastelussa, jotta osaisimme hyödyntää eri tietolähteistä löytyvää tietoa perustellusti myös työelämässä.

Projektin hyödyt pyritään suuntaamaan aina jollekin ennalta määritetylle kohderyhmälle (Silfverberg 2007, 39). Kohderyhmän tarkalla määrittämisellä ja mahdollisella rajauksella pyritään takaamaan se, että projektin yhteydessä syntyvä tuotos saadaan kohdennettua tarkoituksenmukaisesti kohderyhmän tarpeita vastaavaksi (Vilka ym. 2003, 38-40). Opinnäytetyöprojektin välittömänä **kohderyhmänä** ovat toimintaterapeutit ja toimintaterapeuttipiskelijat, jotka ovat kiinnostuneita koira-avusteisesta toimintaterapiasta. Vaikka opas onkin ensisijaisesti suunnattu toimintaterapian ammattilaisille, projektin **hyödynsaajiin** lukeutuvat myös toimintaterapeuttien asiakkaat, joiden

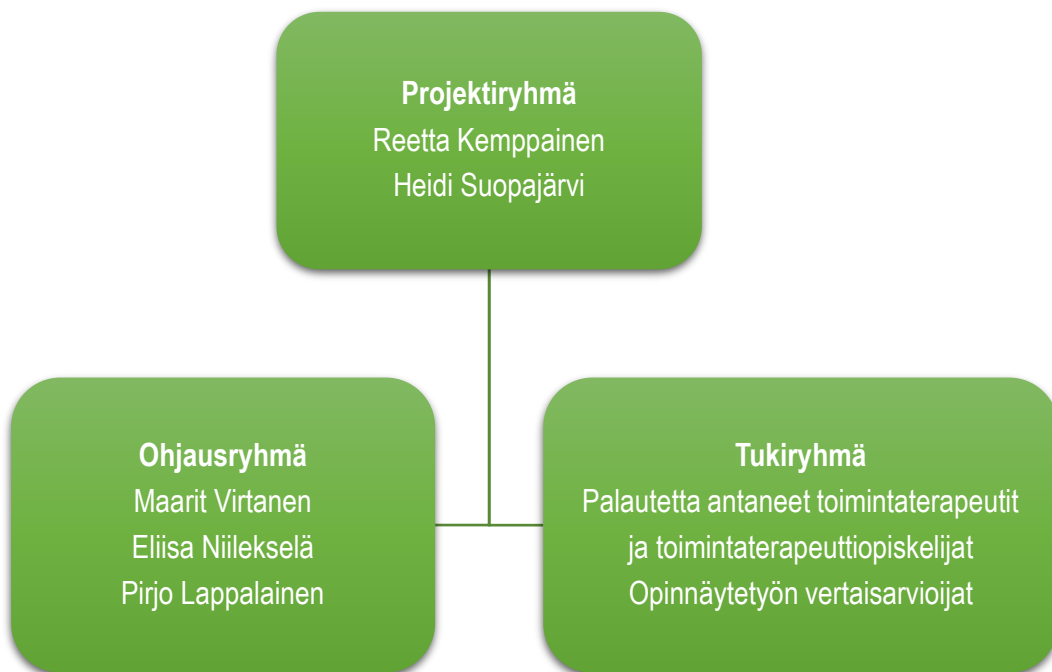

terapiaprosesseissa hyödynnetään koira-avusteista työskentelymuotoa. Lisäksi oppaan toteutuksesta hyötyvät toimintaterapeutin työkumppanina toimivat terapiakoirat, sillä oppaan laatimisessa tarkastellaan terapiakoiran roolia eettisistä näkökulmista, tuoden esille esimerkiksi koirien oikeudet perustuen eläinsuojelulakiin.

2 PROJEKTIN SUUNNITTELU

2.1 Projektioorganisaatio

Jokaisella työstettävällä projektilla tulee olla organisaatio, jossa osapuolten roolit ja niiden mukaiset tehtävät on määritelty selkeästi (Silfverberg 2007, 50). Tämän opinnäytetyön **projektioorganisaatioon** kuuluivat projektiryhmä, ohjausryhmä sekä tukiryhmä. Projektioorganisaatiota kuvaava organisaatiokaavio on esitetty alla olevassa kuviossa (kuvio 1).

KUVIO 1. Opinnäytetyön projektioorganisaatio.

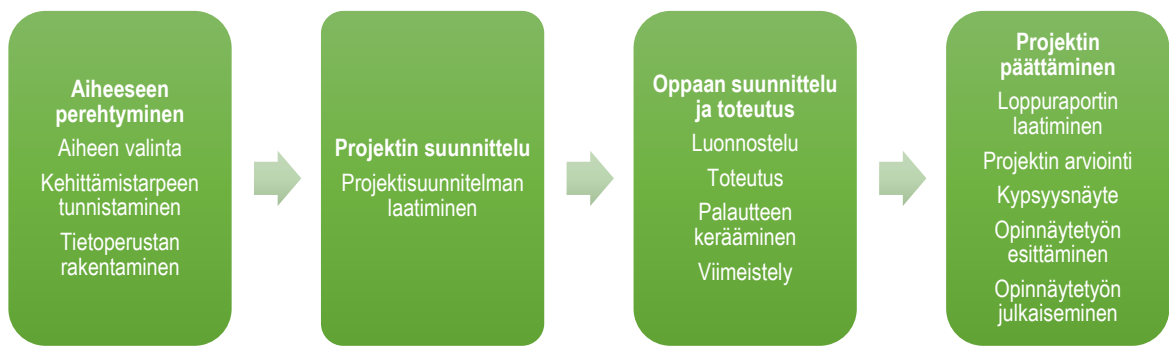
Projektiryhmän toimenkuvaan kuuluu useita erilaisia tehtäviä, joista yksi on projektin johtaminen. Projektijohtamisen lisäksi projektiryhmän tehtäviin kuuluvat työsuunnitelman laatiminen, projektin seuranta ja arviointi, projektin raportointi ja tiedottaminen sekä henkilöstöhallinnolliset tehtävät. (Silfverberg 2007, 51.) Tässä opinnäytetyöprojektissä projektivastaavina toimivat toimintaterapeuttiopiskelijat Reetta Kemppainen ja Heidi Suopajarvi. Projektivastaavien roolissa työskentelimme tasavertaisina toimijoina ja tuimme toisiamme projektiin liittyvässä päätöksenteossa.

Projektivastaavien rinnalla toimii **ohjausryhmä**, jonka tehtäviin kuuluvat projektin etenemisen valvominen, projektin tulosten arvioiminen sekä projektivastaavien tukeminen niin projektin suunnittelehtävissä kuin projektin strategisessa johtamisessa (Silfverberg 2007, 50). Opinnäytetyöprojektin ohjausryhmään kuuluivat keväällä 2020 Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapian lehtorit Maarit Virtanen ja Eliisa Niilekselä. Syksyllä 2020 ohjausryhmään liittyi toimintaterapian lehtori Pirjo Lappalainen, joka oli mukana aiheen ideoinnissa jo projektin alkuvaiheessa. Ohjausryhmän jäsenet vastasivat opinnäytetyöprojektin ohjauksesta sekä opinnäytetyöprosessin väli- ja lopputulosten arvioinnista.

Ohjausryhmän lisäksi projektivastaavien työskentelyä tukee **tukiryhmä**. Tukiryhmä koostuu projektin ulkopuolisista asiantuntijoista, jotka pyydettyäessä tarjoavat ohjausta ja neuvoa projektin eri vaiheissa. Tukiryhmään kuuluvat henkilöt voivat auttaa projektivastaavia varmistamaan, että lopullinen tuote on mahdollisimman laadukas ja vastaisi mahdollisimman hyvin kohderyhmän tarpeisiin. (Ruuska 2012, 129.) Opinnäytetyöprojektin tukiryhmään kuuluivat tuotteesta palautetta antaneet toimintaterapeutit ja toimintaterapeuttiopiskelijat sekä opinnäytetyön vertaisarvioijat.

2.2 Projektin työvaiheet

Projektin työsuunnitelmassa määritellään **projektin työvaiheet**, eli mitä opinnäytetyöprosessin aikana on tarkoitus tehdä ja miten työvaiheet toteutetaan (Vilka ym. 2003, 27). Opinnäytetyöprojektimme jakautui työsuunnitelman mukaisesti neljään työvaiheeseen, joita olivat aiheeseen perehtyminen, projektin suunnittelu, oppaan suunnittelu ja toteutus sekä projektin päättäminen. Jokaisella työvaiheella oli omat välituloksensa, joilla tarkoitetaan projektin etenemisen kannalta välttämättömiä, konkreettisia tuotoksia (Silfverberg 2007, 42.) Opinnäytetyöprojektimme työsuunnitelmaan sisältyvät myös tuotekehitysprosessin vaiheet, joita ovat ongelman ja kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideavaihe, luonnosteluvaihe, tuotteen kehittäminen sekä tuotteen viimeistely (Jämsä & Manninen 2000, 28). Projektin työvaiheet ja niihin sisältyneet tehtävät esitetään kuviossa 2.

KUVIO 2. Opinnäytetyöprojektin työvaiheet ja tehtävät.

Opinnäytetyöprojektin ensimmäinen työvaihe oli **aiheeseen perehtyminen**. Työvaiheen päätehtäviin kuuluivat opinnäytetyön aiheen valinta, kehittämistarpeen tunnistaminen sekä tietoperustan rakentaminen. (ks. Vilka ym. 2003, 27.) Aloimme työskennellä työvaiheen parissa marraskuussa 2019, valittuamme meitä kiinnostavan opinnäytetyöaiheen. Työvaiheen aikana perehdyimme eläin- ja koira-avusteisuutta käsitteleviin tietolähteisiin sekä aiempiin aihetta tarkasteleviin tutkimuksiin. Perehtyessämme aiheeseen hyödynsimme toimintaterapian tietokantoja ja alan kirjallisuutta. Toteuttamamme tiedonhaun perusteella lähdimme rakentamaan opinnäytetyömme tietoperustaa, minkä valmistuminen toimi tämän työvaiheen välituloksena. Tietoperusta täydentyi läpi projektin ja valmistui marraskuussa 2020. Aiheeseen perehtymisen yhteydessä muodostimme myös käsityksen kehittämistarpeesta, johon opinnäytetyöprojektin aikana syntyvän oppaan avulla pyrittiin vastaamaan.

Projektin seuraavassa vaiheessa laadittiin **projektisuunnitelma**. Tässä työvaiheessa määriteltiin projektin aikataulu, suunniteltiin, kuinka toteutettavan opinnäytetyöprojektin tavoitteet saavutetaan sekä otettiin selvää siitä, mistä oppaan sisällön tuottamiseen tarvittavat tiedot ja materiaalit hankitaan. (ks. Vilka ym. 2003, 27.) Aloittaessamme laatimaan projektisuunnitelmaa maaliskuussa 2020 perehdyimme projektikirjallisuuteen, josta löytämäämme teoretietoa hyödyntäen laadimme opinnäytetyömme tavoitteet, aikataulun, työsuunnitelman sekä riski- ja kustannusarviot. Tämän lisäksi tarkastelimme kriittisesti löytämiemme lähteiden tarjoamaa tietoa siitä näkökulmasta, mitkä lähteet tarjosivat meille projektin lopputuotteena syntyvän oppaan kannalta potentiaalisinta tietoa. Työvaiheen välituloksena oli hyväksytty opinnäytetyösuunnitelma, jonka lopullinen versio valmistui marraskuussa 2020.

Opinnäytetyön kolmas työvaihe oli **oppaan suunnittelu ja toteutus**. Tähän työvaiheeseen sisältyi oppaan luonnosteluvaihe, jossa keskityttiin tarkastelemaan tuotteen suunnittelua ja toteutusta ohjaavia tekijöitä, kuten kohderyhmän ominaisuuksia sekä oppaalle asetettuja tavoitteita ja laatuksiteereitä. (ks. Jämsä & Manninen 2000, 54.) Huomioidessamme suunnittelua ja toteutusta ohjaavat tekijät, varmistimme, että oppaan asiasisältö vastaa tarkoitustaan. Luonnosteluvaiheen välituloksena oli hahmotelma oppaan kokonaiskuvasta. Oppaan asiasisällön luonnostelu toteutui touko-kesäkuussa 2020. Luonnosversiosta saadun palautteen myötä siirryimme oppaan kehittelyvaiheeseen, jossa edettiin luonnosteluvaiheessa valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaisesti. Oppaan kehittelyvaiheessa keskityttiin asiasisällön ja visuaalisen ilmeen kehittämiseen. Kehittelyvaiheen välituloksena syntyi oppaan ensimmäinen versio syyskuussa 2020.

Ohjausryhmältä saadun palautteen perusteella teimme oppaaseen muutoksia ja lisäyksiä, minkä myötä syntyneen oppaan mallikappaleen lähetimme kohderyhmälle saadaksemme palautetta tuotteen viimeistelyä varten. Palautteen keräämisessä hyödynsimme Webropol-palautekyselylomaketta. Kyselytutkimus koostui pääasiassa kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän mukaan laadituista kysymyksistä, minkä lisäksi kyselytutkimus sisälsi avoimia kysymyksiä, joilla haimme palautteenantajan laadullista mielipidettä oppaastamme. Kyselytutkimuksen avulla halusimme selvittää, vastasiko opas sille asetettuja laatuksiteereitä. Analysoituamme kyselytutkimuksen tulokset, viimeistelimme oppaan. Tämän työvaiheen välituloksena syntyi valmis opas joulukuussa 2020.

Opinnäytetyön viimeinen työvaihe oli **projektin päättäminen**, joka sisälsi projektin arvioinnin, loppuraportin kirjoittamisen, kypsyysnäytteen kirjoittamisen, opinnäytetyön esittämisen sekä julkaisemisen Theseus-tietokantaan. Arvioinnin työkaluna hyödynsimme projektipäiväkirjan kirjoittamista, minkä avulla saimme selkeän kokonaiskuvan projektin eri vaiheista ja pystyimme refleктоimaan omaa toimintaamme projektin aikana. Loppuraportin laatimisen aloitimme marraskuussa 2020, minkä yhteydessä arvioimme projektille asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Välituloksena syntynyt valmis loppuraportti lähetettiin ohjausryhmälle ja vertaisarvioijille joulukuussa 2020. Oman vertaisarviointinsa projektiryhmä toteutti marraskuussa 2020. Opinnäytetyöseminaari pidettiin *Microsoft Teams* -ohjelman välityksellä ohjausryhmälle, vertaisarvioijille sekä toimintaterapeuttiopiskelijoille joulukuussa 2020. Kypsyysnäytteen kirjoittaminen toteutui niin ikään joulukuussa 2020.

3 ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTATERAPIA

3.1 Eläinavusteisen työskentelyn muodot

Eläinavusteinen työskentely (*Animal-Assisted Interventions, AAI*) tarkoittaa tavoitesuuntautunutta ja strukturoitua toimintaa, jossa hyödynnetään eläimiä ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Eläinavusteinen työskentely on kattotermi eläinavusteisen työskentelyn eri muodoille, joita ovat eläinavusteinen toiminta, terapia ja opetus. (Ikäheimo 2013, 10; IAHAIO 2018, 5.)

Eläinavusteisen toiminnan (*Animal-Assisted Activity, AAA*) tavoitteena on edistää ihmisen hyvinvointia motivoivin, kasvatuksellisin ja mielihyvää tuottavin keinoin. Esimerkkejä eläinavusteisesta toiminnasta ovat vapaaehtoistyönä toteutetut vierailut erilaisiin ympäristöihin, kuten hoitolaitoksiin. Toteuttaessaan eläinavusteista toimintaa, henkilön on omattava perustietämys tehtävään soveltuvan eläimen käyttäytymisestä, tarpeista sekä terveydentilaan liittyvistä tekijöistä, kuten stressin oireiden ilmenemisestä. (Ikäheimo 2013, 10; IAHAIO 2018, 5-6.) Eläinavusteisen toiminnan harjoittamista vapaaehtoistyönä suositellaan varhaisen tason työskentelymuodoksi kouluttauduttaessa terapiakoirakoksi (Winkle 2019, 384).

Eläinavusteinen terapia (*Animal-Assisted Therapy, AAT*) on menetelmään kouluttautuneen sosi-aali- ja terveysalan ammattilaisen toteuttamaa tavoitteellista, suunnitelmallista ja asiakkaalle tehtyyn arviointiin perustuvaa toimintaa, jossa eläin nähdään oleellisena osana asiakkaan kuntoutusprosessia. Eläinavusteinen terapia pohjautuu ihmisen ja eläimen väliseen emotionaaliseen yhteyteen sekä terapeutin, asiakkaan ja eläimen väliseen suhteeseen. Hyödynnettäessä eläinavusteista terapiamuotoa asiakkaalle laaditaan terapiaprosessin mukaisesti yksilölliset terapiatavoitteet, joiden edistymistä seurataan terapian edetessä arvioinnin ja dokumentoinnin keinoin. (Kruger 2010, 34; Ikäheimo 2013, 11; Kahilaniemi 2016, 20-21; IAHAIO 2018, 5.) Eläinavusteisessa terapiassa tavoitteena on yksilön kokonaisvaltaisen toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen sekä ylläpitäminen. Terapiaa voidaan toteuttaa yksilö- ja ryhmämuotoisissa interventioissa. (Ikäheimo 2013, 11; IAHAIO 2018, 5.)

Toimintaterapian lähteissä eläinavusteisesta terapiasta käytetään myös muita termejä kuin ”eläinavusteinen toimintaterapia”. Teemaan viitataan lähteissä muun muassa

lemmikkiavusteisena terapiana (*Pet-Assisted Therapy, PAT*). Lemmikkiavusteisen terapian avulla asiakkaalle mahdollistetaan hänen omasta lemmikistään huolehtiminen sekä erinäisten taitojen oppiminen lemmikistä huolehtimiseen liittyvien toimintojen yhteydessä. (Clifford O'Brien, Solomon & Cohn 2013, 138.) Myös toimintaterapeutti Marilyn B. Cole kirjoittaa lemmikkiavusteisesta toimintaterapiasta ja kuvaa sen hyötyjä erityisesti ryhmämuotoisten toimintaterapiainterventioiden menetelmänä. Erityisesti koira-avusteisen työskentelymuodon hyödyntämisen nähdään tukevan ryhmän huomion kohdentamista sosiaaliseen ja fyysiseen vuorovaikutukseen. (Cole 2018, 147.)

Eläinavusteinen opetus (*Animal-Assisted Education AAE/Animal-Assisted Pedagogy AAP*) tarkoittaa kasvatustieteen asiantuntijan toteuttamaa tavoitesuuntautunutta, suunnitelmallista ja strukturoitua toimintaa, jolla on kasvatuksellinen tai koulutuksellinen tavoite. Eläinavusteinen opetus toteutuu erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten koulussa eläimeen perehtyneen opettajan toimesta. (Ikäheimo 2013, 11; IAHAIO 2018, 5.)

3.2 Eläinavusteisuus toimintaterapiassa

Eläinavusteisella toimintaterapialla tarkoitetaan rekisteröidyn toimintaterapeutin toteuttamia terapiainterventioita, joissa hyödynnetään ihmisen ja eläimen välistä vuorovaikutusta (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 329). Toimintaterapiainterventiot kohdistuvat yksilön toimintaan, toiminnallisiin taitoihin, toimintamalleihin sekä kontekstuaalisiin ympäristötekijöihin. Interventiot koostuvat ammattitaitoisen toimintaterapeutin tarjoamista palveluista, jotka edistävät asiakkaan toimintakykyä, terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta. Interventiot ovat asiakaslähtöisiä, toimintakeskeisiä sekä tavoitesuuntautuneita. (Winkle ym. 2019, 393.) Eläinavusteisen toimintaterapian kokonaistavoitteena on asiakkaan toiminnallisen osallistumisen tukeminen eläinavusteisin menetelmin. Asiakaslähtöisen toimintaterapian käytännön ymmärtämisen näkökulmasta, yksilön subjektiivisten eläimiin liittyvien kokemusten ja merkitysten nähdään olevan eläinavusteisen toimintaterapian ydinasioita. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 329-334.)

Toimintaterapian alalla ollaan enenevässä määrin kiinnostuneita eläinavusteisesta toimintaterapiasta, mutta näyttöön perustuvaa tietoa aiheeseen liittyen on alan näkökulmasta löydettävissä toistaiseksi vähän. Alustava näyttö kuitenkin vaikuttaa tukevan eläinavusteisuuden käyttöä toimintaterapiassa, vaikka varsinainen näyttöpohja on vasta rakentumassa. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 329.) Eläinavusteisen toimintaterapian kirjallisuus on vielä kehitysvaiheessa. Toimintaterapian

ollessa ihmisen holistista kokonaisuutta tarkasteleva tieteenala, näyttöön perustuvaa tietoa voidaan tarvittaessa etsiä ja soveltaa myös lähitieteistä. (Winkle ym. 2019, 386.)

Kotimaisissa toimintaterapian lähteissä viittauksia eläinavusteiseen toimintaterapiaan on kansainvälisten lähteiden mukaisesti vähän. Toimintaterapeuttiliiton laatimassa Toimintaterapianimikkeistössä ei ole mainintaa eläinavusteisuudesta. Ainoat teemaan viittaavat ilmaukset löytyvät kotieläimistä huolehtimisen muodossa otsikoiden ”RT132 Arvio asioimisesta ja kotielämän toiminnoista” ja ”RT232 Asioimisen ja kotielämän toimintojen edistäminen” alta. (Aralinna & Savolainen 2017, 14, 22.)

American Occupational Therapy Association viittaa eläinten kanssa toimimiseen IADL-toimintona, eli välineellisenä päivittäistoimintona, kun henkilö huolehtii lemmikeistä ja palveluseläimistä: ”Care of pets - Arranging, supervising, or providing care for pets and service animals” (AOTA 2014, 19). Eläimet mainitaan myös määriteltävässä fyysisestä ympäristöstä, jossa ihminen toimii: ”Physical environment - Natural and built nonhuman surroundings and the objects in them. The natural environment includes geographic terrain, plants, and animals, as well as the sensory qualities of the natural surroundings” (AOTA 2014, 28).

3.3 Eläinavusteiseen toimintaterapiaan sopiva koira

Koira on yksi käytetyimmistä eläimistä terapiatyössä (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 331; Kose ym. 2018, 98). Koiran ja ihmisen välinen vuorovaikutus perustuu koirien kykyyn ymmärtää ihmisen vuorovaikutuksellista käyttäytymistä (Fine ym. 2010, 4). Terapiaeläimenä koira pystyykin parhaimmillaan tukemaan asiakkaan tunne-elämän hallintaa, opettamaan asiakasta huolehtimaan toisesta elävästä olennoista sekä lisäämään yksilön myötätuntoa muita kohtaan (Latvala-Sillman 2018, 41).

Toimintaterapeutin työkumppanina toimiminen vaatii terapiakoiralta paljon ja huomionarvoista on, etteivät kaikki yksilöt sovellu terapiakoiksi. Mikäli toimintaterapeutti tietää koiraa hankkiessaan haluavansa hyödyntää koiraa työssään, tulee koiran valintaprosessi toteuttaa huolella. On suositeltavaa pohtia, millaisissa työtehtävissä koira tulee mahdollisesti työskentelemään sekä millaisia odotuksia koiraan kohdistuu. (Chandler 2012, 65; Kahilaniemi 2016, 33.) Koiran valinnan yhteydessä on syytä käyttää aikaa taustatutkimukseen ja kasvattajavaihtoehtoihin tutustumiseen. Hyödyntämällä koirakasvattajien kokemusta ja asiantuntijuutta voidaan välttää mahdollisia yllätyksiä

koiran kasvatuksen ja kouluttamisen myöhemmässä vaiheessa. (Chandler 2012, 65-66; Pichot 2012, 60; Kahilaniemi 2016, 33.) Helsingin yliopiston professorin Hannes Lohen johtaman koirien geenitutkimuksen myötä on syntynyt ainutlaatuista tutkimustietoa koirarotujen perinnöllisten sairauksien, rakenteen, värin, koon, sekä käyttäytymispiirteiden selvittämiseen. Myös tätä tietoa on hyvä hyödyntää sopivan terapiakoiran valintaprosessissa. (Lohi 2020, viitattu 14.11.2020.)

Kun toimintaterapeutti on löytänyt tarpeitaan vastaavan koiran, aloitetaan koiran koulutus kohti työkoiran toimenkuvaa jo pentuiässä. Ensiarvoisen tärkeää pennun koulutuksessa ovat koiran varhainen sosiaalistaminen ja ympäristökasvatus. Koiraan tulee alkaa sosiaalistamaan jo varhaisessa vaiheessa ja kriittisimmät hetket tälle ovat ennen 12-16 viikon ikää. Varhaisella sosiaalistamisella voidaan turvata koiran luottavainen ja varaukseton suhtautuminen uusiin kokemuksiin, joita se tulee vääjäämättä kohtaamaan tulevassa työkuvassaan. (Chandler 2012, 74-77; Kahilaniemi 2016, 33.) Koiralle jo pentuikäisenä opetetut tottelevaisuustaidot, kuten istuminen, maahan meno, paikallaan pysyminen ja luokse tulo kuuluvat jokaisen yhteiskuntakelpoisen lemmikkikoiran peruskoulutukseen. Nämä opitut taidot takaavat työturvallisuuden koiran kanssa työskenneltäessä. Muita tärkeitä taitoja, joita terapiakoiran on hallittava, ovat vierellä kulkeminen niin hihnassa kuin ilman, esineiden noutaminen ja kohteeseen koskeminen kuonolla tai tassuilla. (Pichot 2012, 71; Kahilaniemi 2016, 33.)

Terapiakoirana työskentelevän koiran tulee olla luonteeltaan kiltti, rauhallinen ja tasapainoinen. Koiran täytyy suhtautua uusiin ihmisiin avoimesti sekä tulla toimeen monenlaisten ihmisten kanssa ikään, sukupuoleen tai kansallisuuteen katsomatta. Ennalta-arvaamatonta, pelokasta tai ihmisiä kohtaan aggressiivista koiraan ei koskaan tule käyttää koira-avusteisessa toimintaterapiassa. Työturvallisuuden takaamiseksi koiran tulee olla myös terve ja asianmukaisesti rokotettu. (Chandler 2011, 64-65; Kahilaniemi 2016, 33; Sandstedt 2016, 24.)

Koiraan työssään hyödyntävä terapeutti on velvollinen huolehtimaan siitä, että terapiatyössä käytettävä koira on koulutettu asianmukaisesti turvallisilla ja positiivisilla koulutusmenetelmin. Kuntoutus- ja terapiatyössä käytettävän koiran tulee osallistua soveltuvuuskokeeseen, jonka hyväksytysti suoritettuaan koirakko voi jatkaa koira-avusteisen työskentelyn täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutuksen jälkeen koirakko jatkaa omatoimista harjoittelua sekä antaa työnäytön, jonka jälkeen koirakko on virallistettu toimimaan kuntoutustyössä. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2020, viitattu 20.5.2020.) Vapaa-ajallaan terapiakoirakon suositellaan tutustuvan erilaisiin koiralle mielekkäisiin harrastusmahdollisuuksiin, kuten esimerkiksi agilityyn tai jäljestämiseen.

Harrastustoiminnan avulla voidaan vahvistaa edelleen toimintaterapeutin ja koiran välistä yhteyttä sekä huolehtia koiran hyvinvoinnista sen saadessa osallistua työn lisäksi myös muihin aktiviteetteihin. Tämän lisäksi harrastustoiminta voi tukea terapiakoiran ammatillista osaamista, koiran opissa harrastusten parissa uusia hyödyllisiä taitoja ja toimintoja. (Winkle ym. 2019, 391.)

Koska terapiatyötä tehdään usein eri ympäristöissä, koiran tulee kyetä sopeutumaan vaihtuviin ja vaativiinkin työympäristöihin (Kahilaniemi 2016, 33). Kuntoutus- ja terapiatyössä käytettävän koiran tulee sietää lähelleen tulevia täriseviä käsiä, erikoisia hengitysääniä, äänekkästä puhetta sekä lääkkeistä tai eritteistä johtuvia voimakkaita hajuja. Koiran kävelemisen tulee olla hallittua ja sen tulee tarvittaessa antaa tukea asiakkaalle hänen vierellään kulkiessaan. Leikkiessään asiakkaan kanssa, koiran täytyy hallita voimankäyttöään. Tällä vältetään muun muassa asiakkaan kaatumisen riskejä. Koiran täytyy kyetä makaamaan rauhallisesti esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa se on sähkökäyttöisen hoitopöydän päällä ja asiakas käsittelee sitä kömpelöin käsiliikkein. Koiran luonteenpiirteiltä vaadittuun rauhallisuuteen liittyy myös se, että sen tulee jaksaa odottaa asiakkaan käskyä, vaikka asiakkaalla olisi vaikeuksia tuottaa puhetta. Koiran tulee totella sille annettuja käskyjä ehdoitta, eli esimerkiksi rauhoittua tai aktivoitua toimintaan näin käskettäessä. (Latvala-Sillman 2018, 41-42.)

3.4 Eläinavusteisen terapian vaikutukset

Eläinavusteisella terapialla on todettu olevan useita myönteisiä vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Fysiologisten vaikutusten osalta on todettu, että jo pelkkä eläimen läsnäolo voi rentouttaa ihmistä, alentaa verenpainetta sekä tasata sykettä ja hengitystä. Tämän lisäksi on huomattu, että eläinten silittäminen voi lievittää ihmisen kiputunteuksia. (Pichot 2012, 5-7.) Esimerkiksi koiran läsnäololla on todettu olevan vaikutusta myös ihmisen hormonitasoihin. Koiran läsnäolon on todettu vaikuttavan ihmisen kortisolitasoon laskevasti ja oksitosiinitasoon nostavasti, minkä ansiosta koira-avusteisessa terapiatyössä asiakas kykenee suorittamaan fyysisiä toimintoja pidempään ja paremmalla teholla koiran ollessa mukana terapiatilanteessa. (Latvala-Sillman 2019, 22.) Fysiologiseksi hyödyksi voidaan lukea myös se, että koira lisää yksilön yleistä liikkuvaisuutta koiran ulkoiluttamisen toimiessa hyvänä motivaattorina ulos lähtemiselle (Hart 2010, 70; Latvala-Sillman 2019, 22).

Fysiologisten vaikutusten lisäksi eläinten kanssa toimimisella on myös sosiaalisia ja psyykkisiä vaikutuksia. Näitä ovat muun muassa yksinäisyyden, masentuneisuuden ja ahdistuneisuuden

tunteiden vähentyminen sekä kiihtyneen sympaattisen hermoston rauhoittaminen. (Pichot 2012, 5-7.) Koiran läsnäolon aikaansaamalla oksitosiinitason nousulla on suora yhteys myös asiakkaan kokemaan onnellisuuden tunteeseen. Mielialan kohoaminen helpottaa toimimista, vuorovaikutuksessa olemista, kohottaa itsetuntoa sekä parantaa muistin toimintaa. Koiran kokonaisvaltainen terapeuttiivinen vaikutus näkyy siinä, kuinka asiakas rentoutuu terapiatilanteessa. Asiakkaan rentoutuminen edesauttaa ja nopeuttaa työskentelyä hänen kanssaan, minkä myötä myös asiakkaan kuntoutuminen tehostuu. (Latvala-Sillman 2018, 22-23.) Tämän lisäksi, koiran kanssa toimiminen ja koiran tarjoama välitön palaute voi tarjota ihmiselle kokemuksia merkityksellisyydestä ja hyväksytyksi tulemisesta, nostaten tällä tavoin yksilön oman arvon tunnetta (Pichot 2012, 7).

Koiran myönteiset vaikutukset yksilön sosiaaliseen hyvinvointiin ovat hyvin monenlaisia. Koirasta on helppo aloittaa keskustelu toisen ihmisen kanssa, ja koiran kanssa voidaan viettää aikaa ryhmässä tai kahdestaan ammattilaisen kanssa. Koiran hoitaminen vie asiakkaan elämän perusasioiden äärelle, mikä voi auttaa asiakasta keskittymään oman elämänsä haasteiden jäsentelyyn. Tämän kautta asiakkaan elämäntaitot voivat kehittyä ja tämä voi ennaltaehkäistä jopa mahdollista yhteiskunnasta syrjäytymistä. (Latvala-Sillman 2018, 24.)

3.5 Koira-avusteisuus toimintaterapian tutkimuksissa

Koira-avusteisuutta on käsitelty teemaan kohdentuvissa tutkimuksissa, joiden tarkoituksena on ollut tutkia koira-avusteisuuden hyötyjä eri asiakasryhmien parissa toteutetussa toimintaterapiassa. Pohjoismaissa toteutettujen toimintaterapian tutkimusten mukaan, koira-avusteisella työskentelyllä on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia muistisairautta sairastavien asiakkaiden elämänlaatuun sen vähentäessä sairauteen liittyvien käytösoireiden ja psykologisten oireiden, kuten masennuksen, esiintymistä (Aarskog ym. 2019, 77-90; Kårefjärd & Nordgren 2019, 433-439).

Koira-avusteisen työskentelymuodon hyötyjä on tunnistettu myös työskenneltäessä autismikirjon häiriöitä omaavien asiakkaiden kanssa. Yhdysvalloissa toteutetussa pilottitutkimuksessa eläimen läsnäololla todettiin olevan myönteisiä vaikutuksia autismikirjon häiriöitä omaavien lasten kielellisten ja vuorovaikutuksellisten taitojen kehittymiseen. Eläimen läsnäolon myötä lapset osallistuivat sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin merkittävästi aktiivisemmin sekä käyttivät kieltä enemmän kuin aikaisemmin. Tutkimuksen tuloksessa korostui myös, että eläinavusteisen

toimintaterapiaintervention nähtiin olevan verraten vaikuttavampi kuin tavanomainen toimintaterapiainterventio. (Sams ym. 2006, 268-274.)

Tuoreessa portugalilais tutkimuksessa koiran kanssa toteutettujen terapiatilanteiden nähtiin lisäävän erityisesti lasten sosiaalista osallistumista sekä myönteistä tunneilmaisua. Tämän lisäksi, koiran läsnäolon myötä lapset osallistuivat spontaanimmmin jäljittelytaitoja vaativiin toimintoihin, joiden avulla pyrittiin tukemaan heidän vuorovaikutustaitojaan arjen tilanteissa. (Silva ym. 2020, 1-7.)

Koira-avusteisuuden hyötyjä on todettu myös turkkilaisessa toimintaterapian tutkimuksessa, joka toteutettiin yksityisessä kuntoutuskeskuksessa Antalyassa. Sen tutkimuskohteena olivat CP-vammaiset lapset sekä lapset, joilla oli fyysisiä ja psyykkisiä rajoitteita. Vammastaan aiheutunutta pelkoa, ahdistusta ja muuta vaikeutta kokeneet lapset oppivat selviytymään arjessaan haasteidensa kanssa, asettamaan tavoitteita ja laatimaan suunnitelmia tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimuksen aikana lapset kehittivät karkeamotorisia taitojaan toimintakykynsä mukaisesti. Heidän empatiakykynsä, avun pyytäminen ja antaminen sekä vuorovaikutustaidot kohenivat. Tutkimuksen aikana toteutettu havainnointi osoitti, että terapiakoiran hyödyntäminen toimintaterapiassa lisäsi lasten sopeutumista terapiaprosessiin. Kaiken kaikkiaan, terapiakoiran läsnäolo loi miellyttävämmän, turvallisemman sekä stressittömämmän terapiaympäristön kaikille osapuolille, erityisesti tutkimukseen osallistuneille asiakkaille ja terapeuteille. (Elmacı 2015, 5046-5057.)

Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa on todettu vastaavanlaisia tuloksia CP-vammaisen lapsen toimintakyvyn kehittymisestä koira-avusteisessa toimintaterapiainterventiossa. Vuorovaikutustaitojen ja motoristen taitojen lisäksi koiran läsnäolon nähtiin lisäävän lapsen motivaatiota terapiaa kohtaan. Koira-avusteisen toimintaterapian huomattiin nopeuttavan taitojen kehittymistä verraten tavanomaiseen toimintaterapiainterventiomenetelmään. (Howell-Forbes ym. 2014, 26-31.)

Monet eläinavusteisen terapian tutkimustulokset ovat positiivissävyytteisiä, mutta tutkijat painottavat lisätutkimuksen tarvetta tulosten heikon yleistettävyyden kannalta (Velde 2005, 45). Löytämämme tutkimusten perusteella teimme huomion, että kansainvälisten tutkimusten heikko yleistettävyys ja toistettavuus tulee esille niissä käytetyissä pienissä tutkimusjoukoissa, vaihtelevissa tutkimusolosuhteissa sekä kontrolliryhmien vähäisyydessä. Näin ollen tutkimustiedon hyödyntäminen vaatii toimintaterapeutilta vankkaa harkintaa ja kriittistä lukutaitoa.

4 ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTATERAPIA TOIMINNAN TERAPEUTTISEN VOIMAN MALLIN VALOSSA

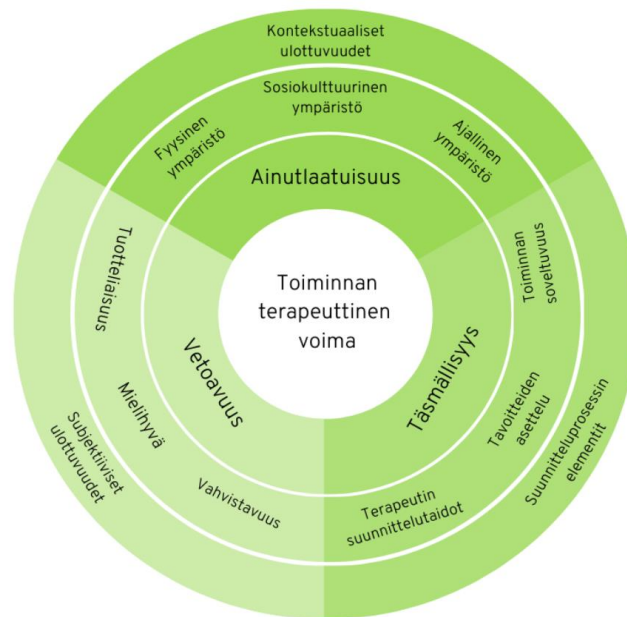
4.1 Toiminnan subjektiiviset ulottuvuudet

Toteutettaessa eläinavusteista terapiaa toimintaterapian näkökulmasta, se perustuu aina toimintaterapian omiin teoreettisiin malleihin ja viitekehyksiin (Kihlström-Lehtonen 2013, 88; Winkle ym. 2019, 387). Toimintaterapeutit hyödyntävät työssään laaja-alaisesti erilaisia asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin pohjautuvia lähestymistapoja, joiden avulla edistetään asiakkaiden elämänlaatua ja hyvinvointia (Kose ym. 2018, 100-101). Eläinavusteisen toimintaterapian toteuttamisen tueksi ei ole olemassa tiettyä toimintaterapian käsitteellistä mallia tai viitekehystä, vaan terapian suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään eri mallien sisältämää tietoa yhdistelemällä sitä tarkoituksenmukaisella tavalla. Mallin tai viitekehysten valinta pohjautuu aina asiakkaan tilanteeseen ja tarpeisiin. (Winkle ym. 2019, 387.)

Eläinavusteisen toimintaterapian terapeuttisuutta voidaan tarkastella Doris Piercen (2003) **Toiminnan terapeuttisen voiman mallin** kautta. Valitsimme mallin opinnäytetyömme teoreettiseksi viitekehyyksi, sillä sen avulla eläinavusteisuutta hyödyntävä toimintaterapeutti voi ymmärtää työskentelymuodon asiakkaalle tarjoamia hyötyjä ja merkityksiä. Opinnäytetyömme käsitellessä toimintaterapeutin harkinta- ja suunnitteluprosessia koira-avusteisessa toimintaterapiassa, koimme mallin tarjoavan tietoperustan kannalta keskeistä tietoa, sen keskittyessä erityisesti suunnitteluprosessiin vaikuttavien ulottuvuuksien tarkasteluun. Mallin käsitteiden kautta voidaan perustella eläinavusteisen toimintaterapian käyttöä ja ulottuvuuksia, jotka tekevät siitä toimintaterapiaa. Mallia on hyödynnetty ja sovellettu myös aiemmissa toimintaterapian tutkimuksissa, jotka käsittelevät eläinavusteisen toimintaterapian terapeuttisia ulottuvuuksia (ks. Korkiamäki & Törmälehto 2020, 1-13).

Toimintaterapeutin hyödyntäessä eläinavusteisen toimintaterapian suunnitteluprosessissa Toiminnan terapeuttisen voiman mallia, hän ymmärtää, millaisia elementtejä terapeuttisen toiminnan suunnittelu sisältää. Toiminnan terapeuttisen voiman malli voi toimia suunnitteluprosessin yleismallina, mutta asiakaskohtaisissa toimintaterapiaprosesseissa toimintaterapeutin tulee hyödyntää lisäksi asiakaslähtöisiä käytännön työn malleja ja viitekehyksiä. Toiminnan terapeuttisen voiman

mallin mukaan asiakas, toimintaterapeutti ja ympäristö yhteisvaikuttavat toiminnan terapeuttisuuteen. Kaikki toiminta ei automaattisesti ole terapeuttista toimintaa, vaan mallin kehittäjän, Doris Piercen, mukaan toiminnan terapeuttisuus koostuu toiminnan vetoavuudesta, ainutlaatuisuudesta ja täsmällisyydestä. (Pierce 2003, 8-9.)

KUVIO 3. Toiminnan terapeuttisen voiman ympyrämalli (Pierce 2003).

Pierce (2001) määrittelee **toiminnan** (*occupation*) tietyn yksilön kohdalla henkilökohtaisesti toteutuneeksi, toistamattomaksi kokemukseksi. Toisin sanoen, toiminta tarkoittaa subjektiivista tapahtumaa havaituissa ajallisissa, spatiaalisissa ja sosiokulttuurisissa olosuhteissa, jotka ovat ainutlaatuisia tälle kertaluonteiselle tilanteelle. Toiminnalla on muoto, tahti, alku ja loppu, omakohtainen tai jaettu kokemuksellisen ulottuvuus, kulttuurinen merkitys henkilölle sekä lukuisia muita havaittuja kontekstuaalisia ominaisuuksia. Yksilö tulkitsee toimintaansa ennen sen alkamista, sen aikana ja sen jälkeen. Vaikka toimintaa voidaan havainnoida myös objektiivisesti, ainoastaan toimija itse kykenee kuvaamaan kokemuksiaan toiminnan merkityksellisyydestä. (Pierce 2001, 139.)

Toiminnan subjektiivisia ulottuvuuksia Pierce (2003) kuvaa toiminnan **vetoavuuden** (*appeal*) kautta. Toiminnan vetoavuudella tarkoitetaan sitä, kuinka omakohtaisena ja vetoavana yksilö kokee tietyn toiminnan. Olennaista on muistaa, että sama toiminta voi vedota ihmisiin eri tavoin.

Vetoavuuteen liittyy yksilökohtaisia toiminnan ulottuvuuksia, joita ovat vahvistavuus, mielihyvä ja tuotteliaisuus. Edellä mainitut ulottuvuudet voivat ilmetä yksilön toiminnallisessa kokemuksessa myös samanaikaisesti. Jotta toimintaterapeutti kykenee löytämään asiakkaalleen vetoavia toimintoja, hänen tulee omata hyvät suunnittelutaidot sekä riittävästi tietoa asiakkaastaan ja hänen kokemuksistaan. (Pierce 2003, 118-119.)

Toiminnan **vahvistavuus** (*restoration*) auttaa ihmistä elvyttämään voimavarojaan, joita yksilö tarvitsee kyetäkseen jatkamaan päivittäistä elämäänsä. Unen ja levon osa-alue nähdään elintärkeänä yksilön voimavaroja vahvistavana toimintana, mutta myös hereillä ollessa toteutuvat toiminnot voivat tuottaa yksilölle vahvistavuuden kokemuksia. Vahvistava toiminta voi olla hiljaista, itsenäisesti tai yhdessä toteutettavaa toimintaa, joka tukee fyysisen, kognitiivisen ja henkisen vahvistumisen saavuttamista. (Pierce 2003, 98-110.) **Mielihyvän** (*pleasure*) käsitteellä viitataan yksilön toiminnan aikana kokemaan iloon ja muihin myönteisiin tunteisiin. Kun yksilö kokee toiminnan aikana mielihyvää, edesauttaa tämä hänen sitoutumistaan toimintaan, minkä lisäksi sen voidaan nähdä olevan tehokasta ja vaikuttavaa. (Pierce 2003, 80-90.) **Tuotteliaisuudella** (*productivity*) tarkoitetaan mallissa kaikkea yksilön arkeen kuuluvaa tavoitesuuntautunutta toimintaa. Ihmisillä on synnynnäinen halu olla elämässään tuottavia ja toimia hyödyllisesti myös kanssaeläjiensä näkökulmasta. Tuotteliailla toiminnoilla tähdätään usein johonkin tiettyyn päämäärään, jonka saavuttaminen tuottaa ihmiselle mielihyvää. Kaikki tuotteliaat toiminnot eivät kuitenkaan ole tyydyttäviä, vaan toisinaan tuotteliaisuus voi aiheuttaa yksilölle myös stressiä ja uupumusta, mikäli toiminnan vaatimukset eivät ole tasapainossa yksilön taitojen tai käytössä olevien resurssien kanssa. (Pierce 2003, 58-71.)

Suunnitellessaan asiakastyötä eläinavusteisen toimintaterapian päätöksentekoprosessin mukaisesti, toimintaterapeutti ottaa huomioon, kuinka vetoavana asiakas kokee ajatuksen eläimen läsnäolosta terapiatilanteessa. Asiakkaan kokiessa eläinten kanssa toimimisen vetoavana toimintana, voidaan eläinavusteisen toimintaterapian olettaa tarjoavan asiakkaalle vahvistavuuden, mielihyvän ja tuotteliaisuuden kokemuksia. Tarkasteltaessa esimerkiksi koiran hoitamista, pelkkä koiran pyynteön läsnäolo voi antaa asiakkaalle vahvistavuuden ja mielihyvän kokemuksia. Tämän lisäksi tuotteliaisuuden kokemuksia syntyy, kun asiakas saa onnistuneesti suoritettua koiran kanssa tavoitesuuntautuneen toiminnan, kuten koiran ruokkimisen tai ulkoiluttamisen. (ks. Pierce 2003, 118-119; Hart 2010, 69-73.)

4.2 Toiminnan kontekstuaaliset ulottuvuudet

Toiminnan kontekstuaalisia ulottuvuuksia kuvataan mallissa **ainutlaatuisuuden** (*intactness*) käsitteellä. Toiminnan ainutlaatuisuus tarkoittaa tilannekohtaista ja yksilöllistä kontekstia, jossa toiminta tapahtuu. Ainutlaatuisen toiminnan kontekstiin kuuluvat fyysisen, ajallisen ja sosiokulttuurisen ympäristön ulottuvuudet. Toiminnan ainutlaatuisuuteen vaikuttaa siis minkälaisissa fyysisissä ja ajallisissa olosuhteissa sekä kenen kanssa toiminta tapahtuu. (Pierce 2003, 220.) Tarkasteltaessa eläinavusteisen toimintaterapiainervention ainutlaatuisuutta, on tärkeää muistaa, että jokainen toiminnallinen hetki on toteutuessaan ainutkertainen kokemus. Eläinavusteisen toimintaterapiainervention ainutlaatuisuuteen vaikuttaa eläimen läsnäolo, kuten muutkin ympäristöön liittyvät tekijät. Eläimen ollessa elävä olento, se tuo terapiatilanteisiin vaihtelevuutta ja elävyyttä niin persoonallaan kuin lajityypillisellä käytöksellään. Terapiakoira voikin läsnäolollaan vaikuttaa toiminnan ainutlaatuisuuteen kaikkien kontekstuaalisten ulottuvuuksien osalta. (ks. Pierce 2003, 220; Fine ym. 2015, 22; Fine 2019, 211-212.)

Fyysiseen ympäristöön (*spatial*) kuuluvat kaikki ympäristön elementit, jotka ovat koettavissa aistiemme kautta hyödyntäessämme kehoamme toiminnan äärellä tietyssä tilassa. Fyysiseen ympäristöön kuuluvat siis tila, jossa toiminta tapahtuu, toiminnassa tarvittavat välineet ja materiaalit sekä tilassa oleviin asioihin liittyvät sosiaaliset merkitykset. Piercen mukaan myös yksilön kokemus omasta kehostaan vaikuttaa siihen, millaisena toiminnan fyysinen ulottuvuus näyttäytyy. (Pierce 2003, 152-163.) Koiran ollessa fyysinen olento, se tarjoaa erilaisia aistiärsyksiä samassa tilassa toimivalle henkilölle. Koira voi tarjota ihmiselle fyysistä tukea esimerkiksi vierellä kävellessään. Tämä aistimus välittyy ihmiselle tasapaino- ja asentoaistien kautta. Koiran fyysiseen olemukseen liittyvät elementit, kuten koiran koko, turkin laatu ja väritys, voivat puolestaan tarjota ihmiselle monenlaista aistitietoa niin tunto- kuin näköaistin kautta. Tämän lisäksi eläimen ominaisuus ja eläimen tuottamat lajityypilliset äänet voivat tuottaa haju- ja kuuloaistin kautta välittyviä aistimuksia. Kaikki edellä mainitut aistittavat elementit voivat herättää yksilössä erilaisia tunteita ja muistoja aiemmista kokemuksista eläinten kanssa toimimisesta, mikä on toiminnan kontekstin fyysiselle ulottuvuudelle ominaista. (ks. Pierce 2003, 152-163; Velde ym. 2005, 45; Latvala-Sillman 2018, 41)

Toiminnan **ajallinen ympäristö** (*temporal*) sisältää yksilön biologisen ja elämäntapoihin liittyvän rytmien sekä universaalien kehämäisen rytmien, jota määrittävät muun muassa vuorokauden ja vuodenaikojen vaihtelut. Ajallisen ympäristön ulottuvuuteen vaikuttavat myös kulttuuriset käsitykset ajasta, jotka tukevat sosiaalista aikarytmiä. (Pierce 2003, 170-175.) Koira-avusteisessa

toimintaterapiassa koiran läsnäolo voi vaikuttaa terapiatilanteiden kestoon niin asiakkaan kuin terapiakoiran näkökulmasta. Asiakkaan näkökulmasta koiran läsnäolo voi lisätä asiakkaan motivoituneisuutta ja sitoutumista terapiatoimintoihin osallistumiseen, minkä myötä terapiatilanteet voivat olla pidempikestoisia asiakkaan jaksassa työskennellä toimintojen äärellä kauemmin. (ks. Velde ym. 2005, 45; Howell-Forbes ym. 2014, 26-31.) Toimintaterapeutin tulee kuitenkin huomioida myös työssä käytettävän koiran jaksaminen ja arvioida realistisesti sitä, minkä pituisissa ja kuinka intensiivisissä jaksoissa hänen koiransa on tarkoituksenmukaista työskennellä tämän hyvinvoinnista huolehtimisen näkökulmasta (ks. Zenithson ym. 2019, 187-188).

Sosiokulttuurista ympäristöä (*sociocultural*) voidaan tarkastella sosiaalisista ja kulttuurisista lähtökohdista. Sosiokulttuuriseen ympäristön ulottuvuuteen liittyvät sosiaaliset ja kulttuuriset merkitykset, joita annamme eri asioille. Lisäksi se käsittää toiminnan muotoon liittyviä seikkoja, kuten osallistutaanko toimintaan tavanomaisesti yksin vai yhdessä muiden kanssa. (Pierce 2003, 198-200.) Toteuttaessaan koira-avusteista toimintaterapiaa, toimintaterapeutin tulee olla tietoinen eri kulttuurien eläimiin liittyvistä merkityksistä ja asenteista. Esimerkiksi joidenkin uskontoryhmien sisällä, koiran voidaan ajatella olevan epäpuhdas eläin ja siihen suhtaudutaan varauksella. (ks. Pierce 2003, 198-200; Jegatheesan 2019, 43-47.) Kun toimintaterapeutti toteuttaa terapiainterventioita yhdessä terapiakoiransa kanssa, liittyvät siihen automaattisesti myös toiminnan sosiaaliset ulottuvuudet ja koira-avusteiselle toimintaterapialle tyypilliset vuorovaikutussuhteet (ks. Pierce 2003, 198-200; Mills ym. 2019, 116).

Toimintaterapeutin, terapiakoiran ja asiakkaan välinen vuorovaikutus

Ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus (*Human-Animal Interaction, HAI*) ja **yhteys** (*Human-Animal Bond, HAB*) ovat keskeisiä koira-avusteisen toimintaterapian vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavia ilmiöitä. Ajan saatossa on tunnustettu, että ihmisten ja koirien välillä vallitsee erityinen yhteys, joka perustuu ihmisten ja koirien verrattavissa oleviin vuorovaikutustaitoihin. Vuorovaikutustaitojen yhteneväisyys mahdollistaa sen, että koirat ymmärtävät ihmisten vuorovaikutuksellista käyttäytymistä sekä kykenevät tulkitsemaan ihmisen eleitä ja ilmeitä muita eläimiä paremmin. (Glenk 2017, 1.)

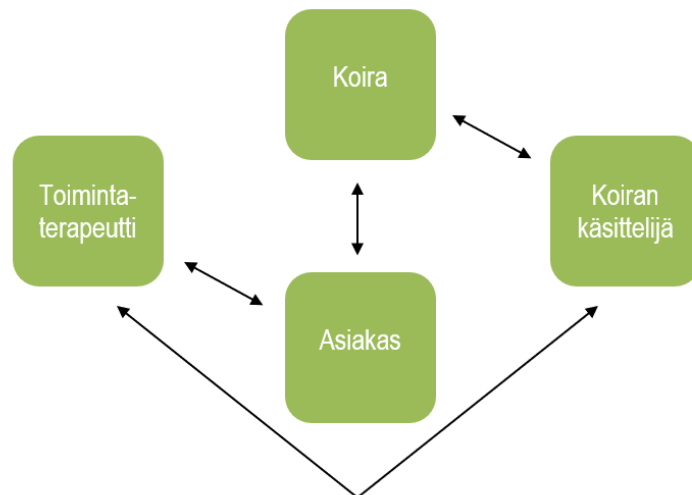
Terapiakoiran ja toimintaterapeutin ainutlaatuisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen suhteessa asiakaskohtaisiin tavoitteisiin on ensiarvoisen tärkeää optimaalisten toimintaterapiainterventioiden luomisessa (MacNamara ym. 2019, 112). Toimintaterapeutit, jotka omaavat asiantuntemusta ja

kokemusta ihmisen ja eläimen välisestä vuorovaikutuksesta, koiran käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista sekä koiran kouluttamisesta ja käsittelystä, kykenevät sisällyttämään terapiainterventioihin koira-avusteisia työskentelymuotoja asiakkaiden toiminnallisuuden ja osallisuuden edistämiseksi (Winkle 2019, 313).

Toimintaterapeutin, terapiakoiran ja asiakkaan välisen vuorovaikutuksen terapeuttisuuden takaa toimintaterapeutin taito hallita niin sanallista kuin sanatonta vuorovaikutusta sekä kyky kuunnella asiakasta (Taylor 2008, 157). Terapiakoiran, tai minkä tahansa terapiaeläimen, ollessa osana terapiainterventiota, sanaton vuorovaikutus korostuu ja toimintaterapeutin tulee kiinnittää tähän ulottuvuuteen tarkemmin huomiota. Sanaton vuorovaikutus koostuu ääntelyistä, äänensävyistä, kasvion ilmeistä, kehon asennoista, liikehännöistä ja eleistä (Taylor 2008, 160). Vuorovaikutustilanteessa toimintaterapeutti kiinnittää näihin samoihin asioihin huomiota niin asiakkaassaan kuin terapiakoirassaan (ks. Pichot 2012, 89; Grandin ym. 2019, 287).

Yhteistoiminnallisessa tilanteessa toimintaterapeutti käyttää vuorovaikutustaitoja, terapeuttisia tyynejä sekä terapeuttista päättelyä rakentaessaan terapeuttista vuorovaikutussuhdetta asiakkaansa kanssa (Taylor 2008, 45-47). Terapeuttisen vuorovaikutussuhteen luomisen taustalla vaikuttaa myös toimintaterapeutin itsen terapeuttinen käyttö, jolla tarkoitetaan vuorovaikutuksen soveltamista tilanteeseen sopivaksi yksilön sisäisiä ulottuvuuksia hyödyntämällä (Hagedorn 2000, 98).

Koira-avusteisessa toimintaterapiassa toimintaterapeutti toimii usein ammatillisen roolinsa lisäksi myös koiran käsittelijänä. Tällöin toimintaterapeutin huomio jakautuu sekä asiakkaan että koiran tarpeisiin. Toisinaan on kuitenkin tarkoituksenmukaista, että terapiakoiran ohjaamisesta terapiatilanteessa vastaa ulkopuolinen taho. Esimerkkinä tällaisesta ovat tilanteet, joissa hyödynnetään monivaiheisia terapiatoimintoja, jolloin toimintaterapeutin tulee pystyä havainnoimaan asiakkaan toimintaa yksityiskohtaisemmin. Terapiakoiran käyttämisen terapeuttisuus perustuu koiran vuorovaikuttamiseen asiakkaan kanssa, minkä onnistumisesta vastuu on koiran käsittelijällä. (Mills ym. 2019, 116.) Se, että terapiakoira osaa toimia terapiatilanteessa koulutuksenmukaisella tavalla, edistää asiakkaan ja koiran välille syntyvän ammatillisen suhteen kehittymistä (MacNamara ym. 2019, 112).

KUVIO 4. Yksinkertaistettu esitys koira-avusteisen toimintaterapian vuorovaikutussuhteista (ks. Mills ym. 2019, 116).

Asiakas tarkkailee terapeutin ja terapiakoiran välistä vuorovaikutusta ja näkee sen heijasteena siitä, kuinka terapeutti kohtelee muita ihmisiä. Tämän lisäksi asiakas saattaa ottaa jopa mallia terapeutin käyttäytymisestä. (Winkle ym. 2019, 385.) Asiakkaat kykenevät luomaan luottamuksellisemman suhteen toimintaterapeuteihin, jotka osoittavat, että heihin voi luottaa samalla tavalla kuin terapiakoira luottaa toimintaterapeuttiin (Chandler 2012, 4).

Tavanomaisesti suhde terapiakoiran ja asiakkaan välillä voi muodostua nopeasti, mutta samalla myös päättyä helposti. Terapeuttisessa asiakas-terapiakoira -suhteessa ei välttämättä ole samantaista syvää yhteyttä kuin lemmikin ja omistajan välillä, mutta yhteys voi silti olla vahva ja positiivinen. Asiakas-terapiakoira -suhde muodostuu asiakkaan ja terapiakoiran välisen yhteisesti koetun yhteyden pohjalta, mikä on koira-avusteiselle toimintaterapialle tyypillisesti tilannekohtainen ja ominainen. Vaikka lemmikkieläinten omistajat muodostavat tyypillisesti pysyvän kiintymyksen lemmikkinsä kanssa, terapiakoiran ja asiakkaan välinen suhde sisältää vähemmän kiintymystä, mutta sitäkin enemmän luottamusta ja sitoutumista. (Chandler 2012, 6.)

4.3 Toiminnan suunnitteluprosessin elementit

Toiminnan suunnitteluprosessin elementteihin Pierce viittaa **täsmällisyydellä** (*accuracy*). Suunnitteluprosessin elementtejä ovat terapeutin suunnittelutaidot, tavoitteen asettelu sekä toiminnan soveltuvuus asiakkaalle. Toimintaterapiainterventio on toteutunut täsmällisesti silloin, kun toimintaterapeutti onnistuu järjestämään asiakkaalleen hänen tarpeitaan ja tavoitteitaan vastaavia toimintoja. Toimintaterapeutin ei ole tarkoituksenmukaista tähdätä täydellisen täsmällisen terapiakerran toteuttamiseen, vaan olennaisempaa on toimintaterapeutin ymmärrys siitä, millaisin keinoin toiminnan täsmällisyyttä voidaan edistää. Terapiakontekstissa toiminnan täsmällisyydestä kertovat asiakkaan toimintakyvyssä tapahtuvat pienetkin muutokset. (Pierce 2003, 264.) Koira-avusteisen toimintaterapian avulla voidaan asiakasryhmästä riippumatta edistää yksilön prosessuaalisia, motorisia ja vuorovaikutustaitoja (Kose ym. 2018, 98; Latvala-Sillman 2018, 41).

Koira-avusteisen työskentelymuodon käyttöön ottaminen vaatii toimintaterapeutilta asianmukaisia suunnittelu- ja ongelmanratkaisutaitoja. Piercen (2003) mukaan **toimintaterapeutin suunnittelutaidot** (*therapist design skills*) muodostuvat motivaatiosta, tiedonkeruusta, tavoitteiden määrittelystä, ideoinnista ja idean valinnasta, toteutuksesta sekä arvioinnista. Toimintaterapeutin on syytä kehittää suunnittelutaitojaan aktiivisesti, jotta hän voi toteuttaa asiakkaalleen tämän tarpeisiin vastaavia toimintaterapiainterventioita. Mikäli toimintaterapeutin suunnittelutaidot ovat puutteelliset, terapian toteutus voi jäädä valmiustason työskentelyksi, eikä terapiassa opittujen taitojen siirtyminen asiakkaan arkeen toteudu tarkoituksenmukaisesti. (Pierce 2003, 264-265.)

Terapiaintervention suunnitteluprosessi alkaa toimintaterapeutin motivaatiosta. Motivoitumisvaiheessa muodostetaan käsitys toimintaterapian syistä ja tarpeesta, minkä lisäksi toimintaterapeutti ottaa selvää omasta kiinnostuksestaan aihetta kohtaan. Tämän jälkeen toimintaterapeutti kerää tietoa asiakkaan tilanteesta sekä tilannetta koskevista ilmiöistä. Tiedonkeruun tarkoituksena on toimintaterapeutin ajatustyön ja ideoinnin tukeminen. Tietoa kerätessään terapeutin on suotavaa tarkastella aiheita ja ilmiöitä mahdollisimman monesta näkökulmasta, sillä tällä tavoin toimiessaan hänen on mahdollista löytää uusia ajattelutapoja työnsä tueksi. Tiedonkeruun jälkeen tulevalle työskentelylle voidaan asettaa tarkoituksenmukaiset, selkeät tavoitteet. (Pierce 2003, 21-25.)

Kun työskentelyn tavoitteet ovat selvillä, suunnitteluprosessissa siirrytään intervention toteutuksen ideointivaiheeseen. Täsmällisen interventiomuodon löytämiseksi, Pierce suosittelee keksimään ideointivaiheessa mahdollisimman monia vaihtoehtoisia työskentelytapoja, joiden avulla asetetut

tavoitteet olisi mahdollista saavuttaa. Toteutettavan idean valinnassa on syytä palata tarkastelemaan työskentelyn tavoitteita, jotta varmistutaan siitä, että valittava työskentelytapa vastaa toivotua päämäärää. (Pierce 2003, 27-28.)

Toteutusvaiheessa toimintaterapeutti toteuttaa suunnitellun toimintaterapiainervention käytännössä. Toteutusvaiheessa toimintaterapeutilta vaaditaan joustavuutta ja mukautumiskykyä, sillä intervention toteutuksessa voi tulla vastaan myös odottamattomia tilanteita, joihin hän ei ole osannut varautua aiemmissa suunnitteluprosessin vaiheissa. Toteutusvaiheen jälkeen toimintaterapeutin tulee vielä arvioida, kuinka hyvin terapialle asetetut tavoitteet on saavutettu prosessin aikana. Kun toimintaterapeutti reflektoi sekä toimintaansa että prosessin toteutusta, hän pystyy kehittämään toimintaansa ja palvelemaan asiakkaitaan jatkossa entistä paremmin. (Pierce 2003, 30-32.)

Eläinavusteisen terapiainervention täsmällisyyttä arvioitaessa, olennaista on huomioida asiakkaan subjektiivinen kokemus toiminnan merkityksellisyydestä. Eläinavusteisen toimintaterapian voidaan ajatella olevan täsmällistä silloin, kun asiakas kokee toimintaterapian mielekkäänä ja asiakkaan toimintakyky edistyy terapiaprosessin edetessä. Täsmällisyydestä voi kieliä esimerkiksi se, että asiakas osallistuu terapiakerroille mielellään ja on motivoitunut työskentelemään terapiatoimintojen äärellä. Tämän lisäksi toiminnan täsmällisyys voi näyttäytyä jonkin toimintakyvyn osa-alueen kehittymisenä, kuten fyysisen suorituskyvyn kohenemisena tai henkisen hyvinvoinnin lisääntymisenä. (ks. Velde ym. 2005, 45-46.)

4.3.1 Eettisiä näkökulmia koira-avusteiseen toimintaterapiaan

Koira-avusteiseen työskentelyyn liittyy runsaasti erilaisia eettisiä näkökulmia, jotka on otettava huomioon työskentelytavan käyttöönotossa ja käytännön toteutuksessa. Etiikka koskettaa asiakassuhteita, ammatillista yhteistyötä, toimintaterapeutin työskentelyä, eläimen hyvinvointia sekä eläimen koulutusta ja työssä mahdollisesti ilmeneviä ongelmatilanteita. (ks. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011; Pichot 2012, 8-9; IAHAIO 2018, 7-9; Zenithson ym. 2019 192-193.)

Toimintaterapeutti on aina omalta osaltaan vastuussa toteuttamansa työn laadusta. Siispä toimintaterapeutin tulee huolehtia oman ammattitaitonsa kehittämisestä, millä tarkoitetaan koira-avusteisen työskentelyn näkökulmasta niin työssä käytettävän koiran kouluttamista kuin hänen oman osaamisensa ylläpitoa. Myös koira-avusteisesti työskennellessään toimintaterapeutin tulee

perustaa työnsä voimassa oleviin lakeihin ja asetuksiin, jotka ohjaavat hänen toimialansa työskentelyä. Edellä mainittujen asioiden lisäksi, toimintaterapeutin tulee olla tietoinen eläinten hyvinvointiin liittyvistä laeista ja säädöksistä, kuten eläinsuojelulaista, jotta hän kykenee huomioimaan työssään mahdollisimman hyvin työssä käytettävän eläimen oikeudet. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011; Pichot 2012, 9; IAHAIO 2018, 9.)

Hänen on noudatettava myös työnantajansa määrittämiä toimintaperiaatteita ja toimia työpaikallaan muita siellä työskenteleviä ammattihenkilöitä kunnioittaen. Mikäli esimerkiksi koira-avusteista työskentelymuotoa toteuttavan toimintaterapeutin työyhteisö esittää toiveen, ettei koira tuotaisi yrityksen toimitiloihin, täytyy hänen huomioida tämä toive omassa toiminnassaan. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011; Pichot 2012, 9.) Koira-avusteista työskentelyotetta työssään hyödyntävän toimintaterapeutin tulee osata kohdella niin ihmisiä kuin eläimiäkin tilanteeseen sopivalla, tarkoituksenmukaisella tavalla minän tietoista käyttöä hyödyntäen. Luonnollisesti, terapeutin tulee kyetä toteuttamaan terapiakäynti asianmukaisesti toimintaterapian hyviä ammattikäytänteitä noudattaen. (Fine 2010, 127; Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011.)

Koira-avusteista työskentelymuotoa hyödyntävän toimintaterapeutin on huolehdittava myös työskentelynsä asianmukaisesta dokumentoinnista sekä riittävän selkeästä ja avoimesta työnkuvan informoinnista. Mikäli toimintaterapeutti kokee, että jokin muu työskentelymuoto olisi asiakkaalle tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto, hänellä on oikeus ja velvollisuus kieltäytyä eläinavusteisen työskentelymuodon toteutuksesta kyseisen asiakkaan kanssa. Tällöin hänen tulee perustella kantansa ammatillisesti ja ohjata asiakas sellaisten palveluiden piiriin, joista hän ajattelisi asiakkaan hyötyvän enemmän. Tällaisiin toimenpiteisiin johtavia tilanteita voivat olla esimerkiksi sellaiset tilanteet, joissa asiakas ei hyödy koiran kanssa toteutettavista toiminnoista tai tapahtumat, joissa on herännyt huoli mahdollisesta koiran kaltoinkohtelun riskistä. (ks. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011; Pichot 2012, 9.)

Koira työparinaan käyttävä ohjaaja kantaa suurta vastuuta toimia eettisesti kestäväällä tavalla, sillä eläimeltä ei voi kysyä mielipidettä ovatko työtilanteet eettisesti kantavalla pohjalla tai ovatko teot ja toiminnot tarkoituksenmukaisia. Koiran kanssa työskentelyssä onnistuu hyödyntämällä voimavaroja keskeistä ajattelua, joka voidaan kiteyttää kolmeen sanaan: kunnioita, kuuntele ja kannusta. Jokaisella koiralla on omat oikeutensa, eikä asiakkaiden kanssa työskentely saa ylittää koiran oikeutta hyvään, lajityypilliseen elämään. Työskenneltäessä koiran kanssa tulee muistaa huolehtia myös koiran psyykkisestä hyvinvoinnista. Riittävän levon, liikunnan ja ruuan saaminen työpäivän aikana

ehkäisee koiran stressaantumista. Näin ollen terapiakoiran työpäivien tulee olla maltillisen ja realistisen pituisia sekä sisältää riittävän monta taukoa. (Wikberg 2014, 31; IAHAIO 2018, 7-9; Latvala-Sillman 2018, 80.) International Association of Human-Animal Interaction Organizationsin mukaan, koiran suositellaan työskentelevän kerrallaan 30-45 minuutin ajan ja koiran työpäivän pituus saisi olla kestoltaan maksimissaan viisi tuntia. (Mallon ym. 2010, 144; IAHAIO 2018, 9).

Myös työympäristön tulee mahdollistaa työssä käytettävälle koiralle lajityypilliset käyttäytymistarpeet. On suositeltavaa, että koiran on mahdollista liikkua työskentelytilassa vapaana, jolloin sillä on mahdollisuus halutessaan poistua asiakastilanteesta. Terapiatilaan koiralle tulee järjestää oma turvallinen rauhoittumispaikka, johon koira voi vetäytyä rauhoittumaan työpäivän aikana ilman häiriötekijöitä. Koiran omaan paikkaan on syytä sijoittaa jokin koiralle tärkeä asia, kuten hänelle tuttu peti tai koppa, joka edistää koiran kokemusta rauhoittumispaikan turvallisuudesta. Tämän lisäksi paikassa on oltava tarjolla raikasta vettä sekä koiralle mieluisia leluja. (Fine 2010, 185; Winkle ym. 2019, 9.)

Hyödynnettäessä työssä eläinavusteista terapiamenetelmää, on otettava huomioon myös ympäristötekijöille asetetut vaatimukset, jotka omalta osaltaan tukevat myös työskentelyn eettisyyttä. Työympäristön tulee olla asianmukainen, turvallinen ja siisti. On suositeltavaa, että tiloissa, joissa toteutetaan eläinavusteista terapiaa, olisi erillinen ilmanvaihto ja sisäänkäynti muihin tiloihin nähdessä. (IAHAIO 2018, 9.)

4.3.2 Päätöksentekoprosessi koira-avusteisessa toimintaterapiainterventiossa

Toteuttaessaan koira-avusteista toimintaterapiaa, terapeutin tulee noudattaa tavallisestikin terapiainterventioiden suunnittelussa noudatettavaa päätöksentekoprosessia ennen työskentelymuodon käyttöönottoa. Harkitessaan koira-avusteisen työskentelymuodon käyttöönottoa, toimintaterapeutin tulee tarkastella asiaa terapiasuhteen osapuolten näkökulmista ja arvioida terapiamuodon käytön tarkoituksenmukaisuutta asiakkaalle suunnitellussa toimintaterapiassa. Terapeutin tulee varmistaa, että työskentelymuodon käyttö vastaa yksilön toimintaterapialle asetettuihin tavoitteisiin, edistäen yksilön toiminnallisia taitoja sekä yksilön osallistumista hänen ikätasoaan vastaaviin ja hänelle merkityksellisiin toimintoihin. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 341-342.)

Päätöksentekoprosessin ensimmäisessä vaiheessa yksilö saa lähetteen toimintaterapiaan, minkä myötä lähdetään selvittämään hänen toiminnallisia haasteitaan ja vahvuuksiaan. Toiminnallisia haasteita ja vahvuuksia pyritään selvittämään suhteessa yksilön rooleihin, toimintoihin, rutiineihin sekä vuorovaikutustaitoihin. Kun yksilön toiminnalliset haasteet ja vahvuudet ovat tunnistettu, laaditaan yhteistyössä asiakkaan kanssa toimintaterapian tavoitteet, joiden tarkoituksena on edistää yksilön toiminnallista osallistumista ja sitoutumista toimintaterapiaan. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 342.)

Seuraavaksi toimintaterapeutin tulee arvioida, onko asiakkaan toimintakyvyssä sellaisia asioita, jotka mahdollisesti rajoittavat terapialle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Mikäli asiakkaan toimintakyvyssä ilmenee haasteita, jotka liittyvät rajallisiin vuorovaikutustaitoihin, motivaatioon tai stressinsietokykyyn, tulee toimintaterapeutin harkita tarkoin koira-avusteisen työskentelymuodon käyttöönottoa. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 342.)

Päätöksentekoprosessin kolmanteen vaiheeseen liittyy osapuolten yksilöllisiin tekijöihin liittyvien riskien ja rajoitusten poissulkeminen. Tässä vaiheessa toimintaterapeutin tulee ottaa huomioon eläinavusteisen työskentelyn mahdolliset riskit, kuten allergiat, zoonoosit eli ihmisten ja eläinten välillä siirtyvät tartuntataudit sekä mahdolliset työskentelyn aikana tapahtuvat potilasvahingot, kuten puremat ja naarmut. Tämän lisäksi hänen tulee varmistaa, ettei asiakkaalla ole eläimiin liittyviä pelkoja, taipumusta eläimiin kohdistuvaan väkivaltaan, avohaavoja, immuunijärjestelmää heikentäviä sairauksia tai hengityssairauksia. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 342.)

Kun toimintaterapeutti on huomionnut työskentelyn mahdolliset riskit ja rajoitukset asiakkaan näkökulmasta, on hänen tarkasteltava kriittisesti myös omia valmiuksiaan eläinavusteisen toimintaterapian toteuttamiseen. Tämän lisäksi toimintaterapeutin tulee ottaa huomioon työskentelynsä eettisyys sekä työskentelymuodon vaikuttavuus suhteessa asiakkaan tavoitteisiin ja muihin mahdollisiin työskentelymalleihin. Hänen tulee arvioida myös sitä, tarjoaako työskentelymuoto asiakkaalle mahdollisuuksia erilaisiin tunnekokemuksiin sekä vahvistaako se asiakkaan toiminnallisen pätevyyden kokemusta. Toimintaterapeutin on huolehdittava myös eläimen ominaisuuksien sopivuudesta suhteessa asiakkaan tarpeisiin ja ominaisuuksiin. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 344.)

Kun toimintaterapeutti on arvioinut koira-avusteisen työskentelyotteen käyttöön ottamisen tarkoituksenmukaisuutta kaikista edellä mainituista näkökulmista, tulee hänen pyytää asiakkaalta vielä tämän oma suostumus eläinavusteisen toimintaterapian toteutukseen. Suostumuksen pyytämisen

yhteydessä terapeutin tulee informoida asiakasta mahdollisista eläinkontakteihin liittyvistä riskeistä. Mikäli asiakas suostuu eläinavusteiseen toimintaterapiaan, voidaan työskentelymuoto ottaa käyttöön. (Junkers & Kennedy-Behr 2017, 343-344.)

Koira-avusteisen toimintaterapian käyttöönottoa suositellaan vasta toimintaterapiaprosessin arviointivaiheen jälkeen. Suositus perustuu siihen, että asiakkaan toimintakyvystä sekä toimintaterapian tarpeesta ja tavoitteista saadaan mahdollisimman todenmukainen kokonaiskuva. Tällä tavoin toimimalla varmistetaan, että työskentely on turvallista niin asiakkaalle kuin työssä käytettävälle koiralle. (Winkle ym. 2019, 392.)

5 OPPAAN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

5.1 Oppaan laatukriteerit

Sosiaali- ja terveysalalla kehitetyt tuotteet edistävät välillisesti tai välittömästi alan kansallisia ja kansainvälisiä tavoitteita, noudattaen samalla alan eettisiä ohjeita. Tuotteen tärkeimpiin ominaisuuksiin kuuluu, että sen avulla edistetään ihmisten terveyttä, hyvinvointia ja elämänhallintaa jollain tavalla. (Jämsä & Manninen 2000, 13-14.) Tuotteen käyttäjän perspektiivistä tuote on laadukas, kun se vastaa hänen tarpeitaan ja odotuksiaan mahdollisimman hyvin. (Jämsä & Manninen 2000, 127.) **Oppaamme laatukriteereiksi** asetettiin selkeys, esteettisyys, näyttöön perustuvuus sekä käyttäjälähtöisyys.

Oppaan ensimmäinen laatukriteeri oli **selkeys**, johon sisältyvät oppaan luettavuus sekä tekstisisällön asiatyylili (Hirsijärvi 2009, 290). Oppaan luettavuudella tarkoitetaan tekstin helppolukuisuutta, minkä perustana on tekstisisällön johdonmukainen jäsentely, loogisesti etenevä otsikointi, kappaleiden jaot sekä kappaleiden järjestelmällinen rakentaminen. Edellä mainittujen asioiden lisäksi, luettavuuteen vaikuttavat myös tekstin ulkoasu ja sanavalinnat. Asiatyylillä tarkoitetaan selkeää ja yhtenäistä kielimuotoa. Sopivaan asiatyylisiin kuuluu myös kirjoitetun tekstin tiiviys. Asiatyylillä kirjoitettu teksti poikkeaa yleiskielisestä tekstistä siten, että siinä käytetään erikoiskäsitteistöä ja ammattisanastoa. (Hirsijärvi 2009, 290-292.) Oppaan selkeyden varmistamiseksi, pyrimme rakentamaan oppaan siten, että se etenisi loogisessa ja johdonmukaisessa järjestyksessä. Oppaan asiasisällössä selkeyttä pyrittiin edistämään otsikoinnin lisäksi sopivan mittaisella kappalejaolla sekä tekstityyliin liittyvien valintojen, kuten kirjasintyyppin ja -koon sekä rivikorkeuden avulla. Opas laadittiin toimintaterapian ammattisanastoa hyödyntäen ja asiasisällössä pyrittiin huomioimaan tekstin oikeinkirjoitus. Lisäksi kiinnitimme huomiota englanninkielisten lähteiden suomenkielisten käännösten luotettavuuteen, jotta ne vastaisivat mahdollisimman hyvin alkuperäislähteen asiasisältöä.

Toinen oppaalle asetettu laatukriteeri oli **esteettisyys**. Esteettisyydellä tarkoitetaan sitä, että oppaan visuaalinen ilme miellyttää sitä käyttäviä kohderyhmän edustajia. Oppaan esteettisyydellä voidaan edistää kohderyhmän edustajien sitoutumista sen käyttöön ja edesauttaa siten oppaalle asetettujen kehitystavoitteiden saavuttamista. Panostamalla tuotteen estetiikkaan herätellään kohderyhmän kiinnostusta tuotetta kohtaan. (Jämsä & Manninen 2000, 103-104.) Oppaassamme

olemme huomioineet esteettisyyden laatukriteerin pyrkiessämme luomaan oppaasta ulkoasultaan käyttäjiään miellyttävän. Huomioimme esteettisyyden niin ulkoasun värivalinnoissa kuin visuaalissa ilmeessä, joka suunniteltiin tukemaan oppaan asiasisältöä. Oppaan värimaailma ja kuvituskuvien tyyli noudattavat yhtenäistä linjaa läpi oppaan.

Kolmantena laatukriteerinä oppaan toteutuksessa huomioimme sen **näyttöön perustuvuuden**. Näyttöön perustuvuus tarkoittaa toimintaterapeutin kliinisen asiantuntemuksen yhdistämistä parhaaseen mahdolliseen saatavilla olevaan tutkimustietoon tehtäessä terapiatyöhön liittyviä päätöksiä (Clark ym. 2004, 201). Oppaassamme näyttöön perustuvuus näkyy siten, että hyödynsimme sen asiasisällön rakentamisessa toimintaterapian uusimpia tutkimuksia ja julkaisuja aiheeseen liittyen. Halusimme tarjota toimintaterapeuteille oppaan avulla ajantasaista tietoa koira-avusteisen työskentelymuodon edellytyksistä, jotta työskentelymuodosta kiinnostuneet toimintaterapeutit pysyisivät hyödyntämään koira-avusteisuutta työssään mahdollisimman eettisesti kestäväällä tavalla.

Neljäntenä oppaamme laatukriteerinä oli **käyttäjälähtöisyys**, joka tarkoittaa sitä, että opas suunniteltiin ja toteutettiin pohjautuen käyttäjien tarpeisiin (Jämsä & Manninen 2000, 127). Oppaassamme käyttäjälähtöisyys toteutui siten, että siinä olevat asiat pohjautuvat toimintaterapian näyttöön perustuvaan tutkittuun tietoon ja opas koottiin vastaamaan koira-avusteisuudesta kiinnostuneiden toimintaterapeuttien tarpeita. Käyttäjälähtöisyyteen linkittyi myös oppaan asiakaskeksinen lähestymistapa. Lisäksi käyttäjälähtöisyys näkyi myös tuotekehitysprosessissa, kun oppaan viimeistelyvaiheen muutokset tehtiin ohjausryhmän sekä kohderyhmän edustajien antaman palautteen ja kehitysehdotusten perusteella.

5.2 Oppaan luonnostelu ja kehittäminen

Oppaan luonnostelu ja kehittäminen etenivät tuotekehitysprosessin vaiheiden mukaisesti. Tuotekehitysprosessi alkaa ongelman ja kehittämistarpeiden tunnistamisella. Tämän jälkeen siirrytään ideavaiheeseen, jossa pohditaan ratkaisuvaihtoehtoja ongelman ratkaisemiseksi. Tätä vaihetta seuraa oppaan luonnostelu- ja kehittäminen, joiden välituloksena syntyy oppaan ensimmäinen versio. (Jämsä & Manninen 2000, 28.)

Oppaan tuotekehitysprosessi käynnistyi **ongelman ja kehittämistarpeiden tunnistamisvaiheella** marraskuussa 2019. Tarve tämänkaltaiselle oppaalle nousi esiin opinnäytetyötä ohjaavan lehtorin

Pirjo Lappalaisen kanssa käydyssä keskustelussa. Tämän myötä kiinnostuimme opinnäytetyön aiheen koira-avusteisuuden teemasta sekä toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamisesta, sillä koimme tämänkaltaisen projektin tarjoavan mahdollisuuksia myös luovaan tekemiseen ja konkreettisen tuotteen laatimiseen. Kehittämistarpeen tunnistamisen jälkeen siirryttiin **ideavaiheeseen**, joka toteutui marraskuussa 2019 – toukokuussa 2020. Tässä vaiheessa etsimme tietoa siitä, miten koira-avusteisuutta on käsitelty toimintaterapian kirjallisuudessa ja tutkimuksissa aiemmin sekä pohdimme alustavasti tulevan oppaan sisältövaatimuksia. Hyödynsimme tiedonhaussa toimintaterapian tietokantojen (*OTDBASE*, *OTseeker*) lisäksi myös muita kansainvälisiä tietokantoja (*EBSCOhost*, *Google Scholar* ja *PubMed*) sekä Oulun ammattikorkeakoulun kirjaston omaa Leevikokoelmatietokantaa. Sisällön ideoinnin yhteydessä selkeytyivät myös oppaalle asetetut laatuksiteerit, joiden valinta pohjautui tutkimaamme lähdekirjallisuuteen koskien hyvän oppaan ominaisuuksia sosiaali- ja terveysalalla.

Lisäksi ideavaiheessa kartoitimme erilaisia sähköisen oppaan toteutustapoja löytääksemme itsellemme sopivimman ja laatuksiteerien saavuttamista tukevan toteutustavan. Tutustuimme erilaisiin graafisen suunnittelun työkaluihin sekä niiden tarjoamiin luomismahdollisuuksiin ja päädyimme toteuttamaan oppaan *Canva*-ohjelmalla. Koimme *Canva*-ohjelman tarjoavan meille laajimmat, helpokäyttöisimmät ja luovimmat graafiset ominaisuudet oppaan visuaalisen ilmeen toteutukseen verrattuna esimerkiksi *Microsoft Publisher 2016* -ohjelman tarjoamiin ominaisuuksiin. Vertasimme sitten kahden edellä mainitun ohjelman ominaisuuksia ja totesimme, että *Microsoft Publisher 2016* -ohjelma olisi tarjonnut meille perustyökalut oppaan luomiseen, mutta asetettuamme oppaan yhdeksi laatuksiteeriksi esteettisyyden, toivoimme hyödyntämältämme ohjelmalta myös sisäänrakennettuja mahdollisuuksia tyylikkään ja nykyaikaisen oppaan luomiseen. Tämän lisäksi *Canva*-ohjelma oli meille entuudestaan tuttu ja siten helpommin lähestyttävä vaihtoehto.

Luonnosteluvaiheessa keskityimme tarkastelemaan tuotteen suunnittelua ja toteutusta ohjaavia tekijöitä, kuten kohderyhmän ominaisuuksia ja oppaalle asetettuja tavoitteita. Tällä pyrittiin varmistamaan, että oppaan asiasisältö tulisi vastaamaan tarkoitustaan. Luonnosteluvaihe toteutui toukokuussa 2020. Vaiheen välituloksena syntyi hahmotelma oppaan asiasisällön kokonaiskuvasta. Tässä vaiheessa olimme muodostaneet otsikkotasolla karkean mielikuvan oppaan rakenteellisesta jäsenyyksestä sekä kirjanneet tietoperustaan pohjaten otsikoiden alle aihealueita, joita tulisimme käsittelemään kappaleissa. Oppaan asiasisältö koostui tässä vaiheessa Lukijalle-sivusta ja seuraavista kappaleista: Toiminnan terapeuttisen voiman malli, Koira-avusteisuus toimintaterapiassa, Terapiakoiran ominaisuudet, Matka terapiakoiraksi, Koira-avusteisuutta hyödyntävä

toimintaterapeutti, Terapiaympäristön vaatimukset ja Koira-avusteisen toimintaterapian päätöksentekoprosessi suhteessa asiakkaaseen. Oppaan työnimi oli oppaan luonnosteluvaiheessa *Meidänkö Tessusta terapiakoira? – Opas koira-avusteisen toimintaterapian käyttöönottamisen tueksi*.

Luonnosteluvaiheeseen kuului myös oppaan visuaalisen ilmeen suunnitteleminen ja teimme päätöksiä muun muassa oppaan teeman mukaisesta värytyksestä. Tekemämme taustatutkimuksen mukaan, vihreän eri sävyt ilmentävät luonto- ja eläinavusteisuuden teemaa ja tästä syystä päädyimme itsekkin käyttämään oppaassa vihreän sävyjä. Ensimmäisessä luonnosversiossa hyödynsimme ruohonvihreää väriä, mutta lopulta päädyimme käyttämään oppaassa raikkaampaa limenvihreää sävyä, sillä koimme sen sävyltään pirteämmäksi ja mielenkiintoa herättäväksi.

Luonnosteluvaiheen jälkeen siirryttiin oppaan **kehittelyvaiheeseen**, jossa edettiin luonnosteluvaiheessa valittujen ratkaisuvaihtoehtojen mukaisesti. Aloitimme oppaan kehittelyn kesäkuussa 2020 luomalla raamit oppaan visuaaliselle ilmeelle. Määritimme tekstisivujen asettelun yksityiskohtia sekä läpi oppaan kulkevia visuaalisia elementtejä, kuten sivun alareunassa sijaitsevat sivunumeropalkit. Tällä tavoin pyrimme yhtenäistämään oppaan visuaalista ilmettä ja rakennetta. Tämän jälkeen keskityimme oppaan asiasisällön kehittämiseen ja jäsentelyyn. Oppaan asiasisällön rakentamisessa hyödyntämämme tietolähteet kokosimme lähdeluetteloon oppaan loppuun.

Kehittelyvaiheessa teimme myös oppaan kirjasintyyppiin ja -kokoon liittyvät valinnat. Oppaan kanssa on valkoisella taustalla oppaan vihreää väriteemaa mukaileva kuva asiakkaasta ja terapia-koirakosta, minkä yläpuolella lukee oppaan nimi. Oppaan nimi ”Kohti koira-avusteista toimintaterapiaa” on kirjoitettu kirjasintyyppillä *League Spartan* koossa 25 ja oppaan nimen alapuolella oleva alaotsikko ”Opas toimintaterapeuteille” on kirjoitettu samaa kirjasintyyppiä hyödyntäen koossa 18. Oppaan nimessä kirjasintyyppi on väriltään musta, kun taas alaotsikossa hyödynsimme vihreää väriä. Oppaan asiasisällössä käytimme *Overpass Light* -kirjasintyyppiä. Asiasisällön otsikot on lihavoitu ja kirjoitettu isoin kirjaimin käyttäen *Overtpass Light*-kirjasintyyppiä koossa 16, kun taas asiatekstin kohdalla kirjasintyyppin koko on 12. Oppaan kuvioissa hyödynsimme samaa kirjasintyyppiä, mutta sovittaaksemme kuvioihin riittävästi informaatiota, käytimme kirjasintyyppiä kuvion vaatimuksista riippuen koossa 8-10. Päädyimme edellä mainittujen kirjasintyyppien valintaan sillä, koimme niiden vastaavan oppaalle asettamiimme selkeyden ja esteettisyyden laatukriteereihin. Suuremman kirjasinkoon valinta olisi edistänyt oppaan saavutettavuutta, mutta päädyimme säilyttämään koon ennallaan, sillä koimme sen vastaavan kohderyhmän edustajien tarpeisiin.

Kirjasinkoon säilyttämistä puolsi myös se, että opas toteutettiin sähköisessä muodossa, jolloin opasta ja kirjasinkokoa olisi mahdollista suurentaa ja pienentää manuaalisesti tarpeen mukaan.

Näiden vaiheiden jälkeen aloimme suunnitella oppaan asiasisällön yhteyteen liitettävää kuvitusta. Kuvien piirtämisestä vastasi opinnäytetyöntekijä Reetta Kempainen. Halusimme säilyttää kuvituksen suhteellisen yksinkertaisena, jotta se ei veisi liikaa huomiota oppaan asiasisällöltä, mutta pidimme tärkeänä, että se tästä huolimatta tukisi ja visualisoisi tekstikappaleiden sanomaa. Kuvituskuvissa käsitellään koira-avusteisen työskentelyn teemaa ja kuvissa esiintyy niin koiria kuin ihmishahmoja, jotka kuvaavat toimintaterapeutteja ja asiakkaita. Kuvituksen värivalinnoissa kiinnitimme huomiota oppaan vallitsevaan väriteemaan. Kuvituskuvien toteutuksessa käytimme *Adobe Photoshop Sketch* -ohjelmaa, mikä mahdollisti kuvien piirtämisen tablettia ja stylus-kynää hyödyntäen. Kehittelyvaiheen välituloksena syntyi oppaan ensimmäinen versio, jota jatkoehitimme ohjausryhmältä saamamme palautteen perusteella ennen palautteen keräämistä kohderyhmän edustajilta.

Jatkokehittelyn ja ohjausryhmältä saamamme kehitysehdotuksen myötä vaihdoimme oppaan alkuperäisen nimen *Meidänkö Tessusta terapiakoira? – Opas koira-avusteisen toimintaterapian käyttöönottamisen tueksi ytimekkäämpään ja kuvaavampaan nimeen Kohti koira-avusteista toimintaterapiaa – Opas toimintaterapeuteille*. Oppaan kehittelyn myötä oppaan asiasisältöön lisättiin myös kappaleet eläinavusteisista työskentelymuodoista sekä koira-avusteisen työskentelyn prosessivaiheista. Asiasisällön kehittämisessä hyödynsimme luettelointia sekä keskeisimpien asioiden korostamista tekstiä lihavoimalla. Esimerkiksi eläinavusteisen terapian myönteisiä vaikutuksia kuvaava kappale muokattiin tiiviimpään muotoon luettelointia hyödyntämällä.

5.3 Palautteen kerääminen ja oppaan viimeistely

Tuotekehitysprosessin viimeisessä vaiheessa keskitytään tuotteen viimeistelyyn saadun palautteen perusteella, minkä myötä valmistuu tuotteen lopullinen versio (Jämsä & Manninen 2000, 28). Oppaan viimeistelyä varten **keräsimme palautetta** koira-avusteista toimintaterapiaa toteuttavilta toimintaterapeuteilta sekä työskentelymuodosta kiinnostuneilta toimintaterapeuteilta ja toimintaterapeuttiopiskelijoilta. Palautteen keruu toteutui marras-joulukuussa 2020. Saadaksemme palautetta työkentällä toimivilta toimintaterapeuteilta, otimme palautteen keruun vaiheessa yhteyttä useisiin toimintaterapeuteihin, joiden tiesimme hyödyntävän koira-avusteista työtettä. Toimintaterapeuttiopiskelijoita lähestyimme puolestaan Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapian

tutkinto-ohjelman opiskelijoiden yhteisessä WhatsApp-ryhmässä, minkä myötä lähetimme sähköpostitse lisätietoa oppaasta aiheesta kiinnostuneille. Pyysimme palautetta myös vertaisarvioijil-tamme. Lisäksi saimme mahdollisuuden pyytää palautetta oppaasta visuaalisen viestinnän asian-tuntijalta.

Lähestyimme kohderyhmän edustajia sähköpostitse saatekirjeellä (liite 1), johon oli sisällytetty linkki oppaan laatukriteereitä koskevaan sähköiseen Webropol-palautekyselylomakkeeseen (liite 2). Sähköpostiviestin yhteyteen liitimme tuotteen jatkokehittelyn myötä syntyneen oppaan malli-kappaleen. Oppaan palautekysely sisälsi laatukriteereitä koskevia monivalintaväittämiä sekä avoi-mia, laadullisia mielipiteitä mittaavia kysymyksiä. Monivalintaväittämiin vastaaminen toteutui viisi-portaisella Likert-asteikolla. Asteikon vastausvaihtoehdot olivat: 1. Täysin eri mieltä, 2. Jokseenkin eri mieltä, 3. Ei samaa, eikä eri mieltä, 4. Jokseenkin samaa mieltä sekä 5. Täysin samaa mieltä. Palautekyselyn avulla pyrittiin keräämään tietoa laatukriteerien toteutumisesta sekä siitä, koke-vatko kohderyhmän edustajat olevansa tyytyväisiä oppaan toteutukseen. Lisäksi avointen kysy-mysten myötä vastaajille tarjoutui mahdollisuus antaa palautetta sellaisista asioista, joita emme itse olleet huomanneet tuoda esille palautekyselyssä. Projektin aikataulun puitteissa palauteky-selyyn vastasi yksi toimintaterapeutti, viisi toimintaterapeuttiopiskelijaa sekä yksi visuaalisen vies-tinnän asiantuntija, jotka olivat tutustuneet oppaaseen etukäteen ennen palautekyselyyn vastaa-mista.

Palautteen keruun päätyttyä analysoimme kyselyn avulla saamaamme palauteaineistoa tarkaste-lemalla laatukriteereitä koskevien monivalintaväittämiä vastausten frekvenssijakaumaa (liite 3) sekä erittelemällä palautekyselyn avointen kysymysten vastausten sisältöä (liite 4). Erittelimme avointen kysymysten kautta saamaamme palautetta vastauksissa toistuvien teemojen mukaisesti. Siirrettyämme avoimista kysymyksistä saadut vastaukset *Webropol 3.0* -ohjelmanalustalta erilli-selle *Word*-tiedostolle, kertyi vastauksia noin kolmen A4-kokoisen sivun verran.

Saadun palautteen perusteella toteutimme **oppaan viimeistelyyn** liittyvät toimenpiteet, joita olivat oppaan otsikoinnin ja tekstisisällön korostuksien sekä oppaan visuaalisten elementtien ja tekstisi-sällön asettelun hiominen. Saamamme palaute oli pääasiassa positiivista ja yleisesti ottaen oppaan yleisilme ja rakenne koettiin palautteen mukaan selkeäksi. Palautteessa ei noussut esiin suuria kehittämistarpeita, vaan oppaan kehittämisehdotukset kohdentuivat enemmän pienien yksityiskoh-tien hiomiseen. Palautetta antaneet kohderyhmän edustajat toivoivat esimerkkejä koira-avustei-nessä toimintaterapiassa hyödynnettävistä toiminnoista, mutta näitä ei lisätty oppaaseen

opinnäytetyön aiheen rajautuessa koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen harkinta- ja suunnitteluprosessiin. Lisätietoa tarjoaviin lähteisiin lisättiin kuitenkin mainintoja kirjoista, jotka tarjoavat tietoa koira-avusteisen toimintaterapian käytäntöön soveltamisesta sekä esimerkkejä hyödynnettävistä terapiatoiminnoista.

Oppaan kehittelyn myötä sen lopullinen asiasisältö muotoutui seuraavanlaiseksi: Lukijalle, Matka terapiakoirakoksi, Koira-avusteisen työskentelyn prosessivaiheet, Eläinavusteisen työskentelyn muodot, Koira-avusteisuus toimintaterapiassa, Koira-avusteisuutta työssään hyödyntävä toimintaterapeutti, Terapiakoiralta toivotut ominaisuudet ja tehtävään sopivan koiran valinta, Toiminnan terapeuttisen voiman malli koira-avusteisessa toimintaterapiassa, Koira-avusteisen terapian myönteisiä vaikutuksia, Terapiaympäristön vaatimukset, Koira-avusteisen toimintaterapian päätöksentekoprosessi suhteessa asiakkaaseen, Lisätietoa ja Lähteet. Valmis opas on pituudeltaan 21 sivua ja oppaan tekijänoikeudet kuuluvat sen tekijöille Reetta Kemppaiselle ja Heidi Suopajärvelle.

KUVIO 4. Oppaan valmiin version etukansi ja esimerkkisivu.

Oppaan viimeistelty versio saatiin valmiiksi joulukuussa 2020 ja sen voi halutessaan tilata itselleen veloituksetta ottamalla yhteyttä sähköpostiosoitteeseen, joka löytyy Yhteystiedot -liitesivulta (liite 5). Markkinoimme opasta tiedottamalla siitä sähköpostitse Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttiopiskelijoille, koira-avusteista toimintaterapiaa hyödyntäville toimintaterapiayrityksille sekä

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n henkilöstölle. Lähetämme valmiin sähköisen oppaan myös TOInetin kautta toimintaterapeuteille.

6 PROJEKTIN ARVIOINTI

6.1 Projektin tavoitteiden saavuttamisen arviointi

Projektin **välittömänä tavoitteena** oli suunnitella ja toteuttaa sähköinen opas koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen edellytyksistä aiheesta kiinnostuneille toimintaterapeuteille ja toimintaterapeuttipiskelijoille. Välitön tavoite saavutettiin sähköisen oppaan valmistuessa projektimme aikana ja ohjausryhmän hyväksyessä sen joulukuussa 2020.

Opinnäytetyön **kehitystavoitteena** on, että koira-avusteista työskentelymuotoa harkitsevat tai työssään jo hyödyntävät toimintaterapeutit käyttävät opasta tutustuessaan koira-avusteiselle työskentelylle asetettuihin vaatimuksiin. Oppaan avulla toimintaterapeutti saa mahdollisuuden perehtyä syvemmin työskentelymuodon edellytyksiin huomioidakseen ne myös omassa suunnitteluprosessissaan. Kehitystavoitteiden saavuttamista on vaikea arvioida näin lyhyellä aikavälillä, mutta palautekyselyn kautta saamamme palautteen perusteella niiden saavuttaminen voisi olla mahdollista. Kaikki palautekyselyyn vastanneet henkilöt suosittelevat opasta toimintaterapeuteille, jotka suunnittelevat työskentelymuodon käyttöönottoa. Tämän lisäksi osa vastaajista kertoi, että voisi itse hyödyntää opasta tulevaisuudessa, mikäli työskentelymuodon käyttöönotto olisi ajankohtaista.

Oppimistavoitteenamme oli syventää tietämystämme koira-avusteisesta toimintaterapiasta. Eri tietokantoihin ja kirjallisuuteen perehtymällä saimme runsaasti tietoa aiheesta, mikä laajensi käsitystämme koira-avusteisen toimintaterapian mahdollisuuksista ja haasteista. Lisäksi opimme, millaisia vaiheita työskentelymuodon käyttöön ottamisen prosessi sisältää sekä ymmärrämme paremmin, mitä työskentelymuodon hyödyntäminen vaatii niin toimintaterapiasuhteen osapuolilta, terapiakoiralta kuin terapiaympäristöltä.

Toisena oppimistavoitteenamme oli kehittää projektityöskentelytaitojamme, kuten suunnittelu- ja organisointitaitoja, joita tulemme hyödyntämään myös tulevana toimintaterapian ammattilaisina. Oppimistavoittemme tueksi perehdyimme projektityöskentelyn teorioihin, mikä takasi sen, että projektin toteutus eteni suunnitelmallisesti läpi opinnäytetyöprosessin. Projektityöskentely oli meille molemmille melko uusi alue, mutta huolella tekemämme opinnäytetyösuunnitelma tuki johdonmukaista ja itseohjautuvaa prosessityöskentelyä. Tulevaisuudessa projektityöskentelymme kaipaisi

yksityiskohtaisempaa toteutusaikataulua, jonka avulla saisimme jäsennellyä prosessinvaiheet ja niiden vaatimat resurssit tarkemmin.

Kolmas oppimistavoitteemme oli osata toteuttaa asettamamme laatukriteerit täyttävä sähköinen opas tuotekehitysprosessin vaiheiden mukaisesti. Oman arviomme mukaan onnistuimme luomaan asettamamme laatukriteerit täyttävän oppaan, joka tarjoaa kohderyhmälle ajantasaista näyttöön perustuvaa tietoa. Etenimme oppaan tuotekehitysprosessin vaiheissa onnistuneesti ja erityisesti tuotteen visuaalisen ilmeen kehittämiseen ja viimeistelyyn käytimme runsaasti aikaa, minkä koemme näkyvän myös oppaan lopputuloksessa. Oppaan viimeistelyvaiheessa saimme tiedon, että ammatilliselle oppaalle on asetettu tietyt saavutettavuusdirektiivit, joiden huomioiminen olisi tärkeää tällaisen tuotteen toteutuksessa. Toteuttamamme opas ei täysin vastaa näitä asetettuja direktiivejä, mutta olemme alusta alkaen pyrkineet luomaan siitä mahdollisimman käyttäjälähtöisen, selkeän ja asiantuntijamaisen. Mikäli tulevaisuudessa toteuttaisimme vastaavanlaisen sähköisen oppaan, ottaisimme huomioon myös saavutettavuudelle asetetut direktiivit. (ks. Saavutettavuusdirektiivit 2020.)

Neljäntenä oppimistavoitteenamme halusimme kehittää taitojamme näyttöön perustuvan tiedon löytämisessä ja kriittisessä tarkastelussa. Projektin edetessä tiedonhaun osaamisemme on kehittyntynyt ja osaamme hyödyntää monipuolisemmin erilaisia tietokantoja ja lähteitä. Näyttöön perustuvan tiedon ja tutkimusten kriittisestä tarkastelusta muodostui meille helpommin lähestyttävä työkalu, jota tulemme hyödyntämään myös jatkossa vahvistamaan ammatti-identiteettiämme toimintaterapian asiantuntijoina. Tiedostamme kuitenkin, että systemaattisempi tiedonhaku ja hakulausekkeiden hyödyntäminen olisi tukenut tavoitteen saavuttamista entisestään.

6.2 Projektin työvaiheiden toteutumisen arviointi

Projektin ensimmäinen työvaihe oli **aiheeseen perehtyminen**. Valittuamme meitä kiinnostavan opinnäytetyöaiheen, aloitimme koira-avusteisen toimintaterapiaan liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin perehtymisen marraskuussa 2019. Etsimme ajankohtaista näyttöön perustuvaa tietoa eläin- ja koira-avusteisesta toimintaterapiasta, muodostaaksemme käsityksen siitä, mitä aiheesta jo tiedetään. Toteuttamamme tiedonhaun perusteella lähdimme rakentamaan projektin tietoperustaa, joka valmistui samanaikaisesti opinnäytetyön suunnitelman kanssa. Hyödynsimme tiedonhaussa Oulun ammattikorkeakoulun kirjaston informaatioteknikoita, joilta saimme ohjausta

sopivien lähteiden löytämiseen. Projektin alussa haasteena oli, että verrattuna yleiseen eläinavusteiseen toimintaterapiaan, koira-avusteisesta toimintaterapiasta löytyi vähemmän näyttöön perustuvaa tietoa ja lähteet olivat enimmäkseen kansainvälisiä. Kun olimme muodostaneet yleiskäsityksen eläinavusteisen terapian eri osa-alueista, selkeytyi myös aiheemme tarkempi rajaus. Tämä mahdollisti tiedonhaun kohdentamisen rajattuun aihealueeseen. Projektin edetessä onnistuimme rakentamaan kattavan tietoperustan hyödyntäen aiheeseemme liittyvää tietoa toimintaterapian alalta.

Toimintaterapian teoreettiseksi viitekehykseksi valitsimme Doris Piercen Toiminnan terapeuttisen voiman mallin, joka toimii toimintaterapeutin suunnittelun yleisenä työvälineenä. Oppaamme keskittyessä koira-avusteisen toimintaterapian harkinta- ja suunnitteluprosessiin, koimme mallin olevan sopiva ja tarkoituksenmukainen valinta sen keskittyessä perustelevaan toiminnan terapeuttisuuden ulottuvuuksia yleisellä tasolla. Toiminnan terapeuttisen voiman mallin ollessa melko tuntematon, se haastoi meitä tekijöinä löytämään mallin sisällöstä aiheeseemme sopivia yhteyksiä. Tämän myötä syvensimme tietämystämme myös malliin liittyen.

Toinen työvaihe oli **projektisuunnitelman laatiminen**, joka kulki rinnakkain aiheeseen perehtymisen kanssa. Projektisuunnitelman laatiminen oli monivaiheinen ja aikaa vievä opinnäytetyöprosessin vaihe ja varsinkin alkuvaiheessa kokonaisuuden hahmottaminen tuntui vaikealta, sillä aiempi kokemuksemme projektityöskentelystä rajoittui oppimistehtävänä toteutettuun projektiin. Myös tärkeimmän informaation tiivistäminen suuresta tietomäärästä sekä lähteiden jatkuva kriittinen tarkastelu asettivat haasteita projektin alkuvaiheessa. Muodostettuamme selkeämmän käsityksen työmme aiheen rajauksesta, helpotti se myös tiedonhaun rajaamista aiheen kannalta olennaisiin tietolähteisiin. Toiseksi projektisuunnitelman laatimisen haasteeksi nousi se, että asettaessamme projektin tavoiteaikataulua emme osanneet riittävän realistisesti huomioida ohjausryhmälle kuuluvaa tarkistus- ja palautteenantoaikaa. Vaikka projektin tavoitteelliset aikataulut ovat tästä syystä eläneet, olemme mielestämme edenneet prosessin toteutuksessa kokonaisuudessaan johdonmukaisesti aikatauluun jäsenettyjä työvaiheita mukaillen. Projektisuunnitelman laatiminen aloitettiin maaliskuussa 2020 ja saatiin päätökseen marraskuussa 2020.

Kolmantena työvaiheena oli **oppaan suunnittelu ja toteutus**, joka aloitettiin kesäkuussa 2020. Tämän työvaiheen koimme projektin mielekkäimmäksi työvaiheeksi, sillä saimme toteuttaa luovuuttamme toimintaterapeutille ominaisella tavalla. Työvaiheen välituloksena syntyi sähköinen opas, jonka koemme yhteisymmärryksessä vastaavan sille asetettuja laatukriteereitä ja odotuksia.

Oppaan suunnittelu ja toteutus etenivät tavoitteiden mukaisesti ja vaivattomasti. Toteutusta ohjasi jo projektin alussa muodostunut selkeä visio oppaan ulkomuodosta ja tarkoituksesta. Teimme oppaasta kolme eri versiota, joita kehitimme ohjaus- ja kohderyhmältä saadun palautteen perusteella. Koimme versioiden määrän kohtuullisena ja tekemällä oppaasta kolme eri versiota, pystyimme näkemään oppaan positiivisen kehityskaaren. Harkitun lopputuloksen saavuttamiseksi käytimme oppaan laatimiseen niin paljon resursseja kuin oli tarpeen.

Keräsimme oppaasta palautetta Webropol-palautekyselylomakkeen avulla. Palautetta antaneilla kohderyhmän edustajilla oli kaksi viikkoa aikaa tutustua oppaaseen ja vastata opasta koskevaan Webropol-palautekyselyyn. Palautekyselyn laatiminen oli helppoa, sillä *Webropol 3.0* -ohjelma oli meille entuudestaan tuttu. Käytimme Webropol-palautekyselylomakkeen luomiseen aikaa, jotta saisimme kyselyn avulla mahdollisimman täsmällistä tietoa koskien oppaan laatukriteereitä. Palautteenkeruu toteutui tiiviissä aikataulussa ja olisimme voineet toteuttaa sen aikataulullisesti tarkemmin suunnitellen. Koemme, että olisimme saattaneet saada laajemman palauteaineiston, mikäli olisimme aloittaneet kartoittamaan potentiaalisia palautteenantajia jo aikaisemmin syksyllä. Emme olleet varautuneet, kuinka tiiviissä aikataulussa palautteen kerääminen käytännössä toteutuisi ja kuinka haastavaa työelämässä olevien toimintaterapeuttien tavoittaminen olisi. Kaikesta huolimatta koemme, että onnistuimme opinnäytetyöprojektin aikataulun puitteissa keräämään riittävän palauteaineiston ja pidämme myös aiheesta kiinnostuneiden toimintaterapeuttiopiskelijoiden mielipidettä yhtä arvokkaana.

Toinen palautteen keräämiseen liittyvä haaste koski palautteenkeruumenetelmää, sillä olisimme halunneet toteuttaa palautteen keruun alun perin fokusryhmälle kohdennetun työpajan muodossa. Totesimme kuitenkin käytännön kautta, että Webropol-palautekyselylomake osoittautui toimivammaksi matalan kynnyksen palautteenantovaihtoehdoksi, sillä palautteenantajat pystyivät sovittamaan palautteen antamisen omaan aikatauluunsa. Toteutettuamme palautteen keruun, reflektimme omaa vastuutamme palautteen eettisessä käsittelyssä ja analysoinnissa. Varmistimme palautteen eettisen käsittelyn huolehtimalla vastaajien anonymiteetistä sekä tuomalla raportissa esiin avoimiin kysymyksiin saadut palautteet niitä muuttelematta. Näiden lisäksi visuaalisen viestinnän asiantuntijalle olisimme voineet tehdä oman kyselylomakkeen, kohdentaen kysymykset koskemaan vain oppaan visuaalista toteutusta ja siihen liittyviä ominaisuuksia. Ajatuksemme perustuu siihen, ettei toimintaterapia ollut hänelle lähtökohtaisesti tuttu ala, mikä saattoi vaikuttaa kyselyn vastauksien jakaantumiseen.

Hyödynsimme keräämäämme palautetta oppaan viimeistelyssä. Saamamme palaute oli yleisesti ottaen positiivista, mutta palautteen joukosta nousi esiin muutamia kehitysehdotuksia. Esitetyt kehitysehdotukset koskivat lähinnä oppaan pieniä yksityiskohtia, kuten otsikoiden kokoa ja käsitteiden lihavoitua, jotka huomioimme oppaan lopullisen version kehittämisessä. Avoimen palautteen vastauksissa vastaajat nostivat esiin tyytyväisyytensä oppaan rakenteellisiin ja sisällöllisiin valintoihin, eikä opasta näin ollen tarvinnut radikaalisti muokata näiltä osin. Ohjausryhmältä saimme kehitysehdotuksia oppaan rakenteen muokkaamiseksi. Tämän myötä vaihdoimme oppaan kappaleiden paikkoja siten, että koira-avusteisen toimintaterapian suunnitteluprosessin kuvaus siirrettiin heti oppaan alkuun korostaaksemme sen tärkeyttä. Palautteen myötä toteutettujen viimeistelytoimenpiteiden jälkeen opas valmistui joulukuussa 2020.

Viimeinen työvaihe oli **projektin päättäminen**, joka toteutui marras-joulukuussa 2020. Työvaihe aloitettiin, kun palautekyselylomake oli lähetetty kohderyhmän edustajille. Työvaiheen välitavoitteena oli opinnäytetyön raportin valmistuminen. Raportin laatimisen aloittaminen tuntui vaivattomalta, sillä opinnäytetyön suunnitelma oli huolellisesti laadittu. Raportin rakenne hahmottui selkeänä jo alusta alkaen ja sen työstäminen eteni suunnitellussa aikataulussa. Raportin ensimmäisen version valmistumisen jälkeen opinnäytetyö esiteltiin *Microsoft Teams* -ohjelman välityksellä pidetyssä seminaarissa, johon osallistuivat opinnäytetyön ohjausryhmä, vertaisarvioijat ja aiheesta kiinnostuneet toimintaterapeuttiopiskelijat. Seminaari toteutui joulukuussa 2020, jolloin suoritettiin myös kypsyysnäytteen kirjoittaminen. Opinnäytetyön raportti valmistui joulukuussa 2020.

6.3 Oppaan laatukriteereiden saavuttamisen arviointi

Oppaalle asetettujen **laatukriteerien saavuttamista arvioitiin** kohderyhmälle osoitetulla Webropol-palautekyselylomakkeella. Kysely sisälsi laatukriteereitä koskevia väittämiä, joita arvioitiin viisiportaisella *Likert*-asteikolla sekä avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat pystyivät halutessaan perustelemaan näkemystään antamansa palautteen osalta. Arviomme laatukriteerien saavuttamisesta pohjautuu palautekyselyn kautta saamiimme vastauksiin, minkä lisäksi arvioimme laatukriteerien saavuttamista myös itse. Palautekyselylomake ja esitykset vastausten frekvenssijakaumista (liite 3) sekä sisällön erittelystä (liite 4) löytyvät raportin lopusta.

Oppaan ensimmäinen laatukriteeri oli **selkeys**, joka toteutui oppaassa palautteen mukaan pääosin onnistuneesti. Palautekyselyn vastaajat kokivat, että oppaan kielellinen ilmaisu on selkeää ja

helposti ymmärrettävää, minkä lisäksi myös oppaan rakenteen koettiin tukevan sen luettavuutta. Vastaajien mukaan oppaan tarjoama tieto oli helposti löydettävissä ja saimme myönteistä palautetta oppaamme sisällysluettelosta. Oppaan tekstityyliin liittyvät valinnat jakoivat kyselyyn vastanneiden henkilöiden mielipiteitä, ja osa vastaajista kertoi olevansa eri mieltä siitä, tukevatko valinnat oppaan luettavuutta. Suurin osa vastaajista mielsi kuitenkin myös tekstityyliin liittyvät valinnat onnistuneiksi, mutta kiinnitimme oppaan viimeistelyvaiheessa huomiota etenkin keskeisimpien asioiden entistä huolellisempaan korostamiseen tekstiä lihavoimalla.

"Hyvä sisällysluettelo ja hyvät otsikot." - Palautteen antaja

"Kappaleisiin voisi tuoda lisää vaihtelevuutta korostamalla joitain asioita, mutta suurimmaksi osaksi kaikki tarvittava korostettu hyvin ja tieto on helposti löydettävissä." - Palautteen antaja

"Mielestäni opas oli selkeä ja ymmärsin kaiken, vaikka en ole paljoa perehtynyt eläinavusteiseen terapiaan." - Palautteen antaja

Toinen oppaalle asetettu laatuksiteeri oli **esteettisyys**. Huomioimme oppaassa esteettisyyden laatuksiteerin luodessamme sen ulkoasusta käyttäjiään miellyttävän. Otimme huomioon esteettisyyden niin ulkoasun värivalinnoissa kuin visuaalisessa ilmeessä, joka suunniteltiin tukemaan oppaan asiasisältöä. Oppaan värimaailma ja kuvituskuvien tyyli noudattivat yhtenäistä linjaa läpi oppaan. Esteettisyys toteutui oppaassa saamamme palautteen perusteella hyvin. Vastaajat kokivat oppaan visuaalisen ilmeen miellyttäväksi ja kaikki kyselyyn vastanneet henkilöt ilmaisivat visuaalisen ilmeen tukevan oppaan asiasisältöä. Oppaan kuvia ja kuvioita vastaajat pitivät selkeinä, minkä lisäksi niiden määrää pidettiin optimaalisena. Myös oppaan värimaailmaan liittyviä valintoja pidettiin saadun palautteen mukaan onnistuneina.

"Tosi hyvä ilme ja upeat kuvat!" - Palautteen antaja

"Tyylikäs, rauhallinen ja yhtenäinen kokonaisuus. Päätöksentekoprosessia kuvaava kuvio voisi olla selkeämpikin." - Palautteen antaja

"Kuvat ja kuviot ovat sopivan "yksinkertaisia" ja selkeitä. Värimaailma on mukavan neutraali. Kuvia on sopivasti, jotta se tekee oppaasta houkuttelevan näköisen, muttei ole liian täyteen ahdattu." - Palautteen antaja

”Mukava ja rauhoittava värimaailma. Kertoo heti, että voisi liittyä luontoon ja Green Careen, johon eläimet liittyy.” - Palautteen antaja

Olemme itsekkin tyytyväisiä oppaan visuaaliseen ilmeeseen ja pidämme sitä yhtenä oppaamme vahvuutena. Koemme, että onnistuimme luomaan oppaalle tunnistettavan ilmeen ja olemme tyytyväisiä siihen, että suuri osa vastaajista koki oppaan olevan tunnistettavissa toimintaterapian op- paaksi myös visuaalisen ilmeensä puolesta.

Kolmantena laatukriteerinä oppaan toteutuksessa huomioimme sen **näyttöön perustuvuuden**. Oppaassamme näyttöön perustuvuus näkyi siten, että hyödynsimme sen asiasisällön rakentami- ssa toimintaterapian uusimpia tutkimuksia ja julkaisuja aiheeseen liittyen. Halusimme tarjota toi- mintaterapeuteille oppaan avulla ajantasaista tietoa koira-avusteisen työskentelymuodon edelly- tyksistä, jotta työskentelymuodosta kiinnostuneet toimintaterapeutit pystyisivät hyödyntämään koira-avusteisuutta työssään mahdollisimman eettisesti kestäväällä tavalla. Käytimme tietolähtei- den tutkimiseen runsaasti aikaa ja arvioimme lähteiden käytettävyyttä kriittisesti projektimme nä- kökulmasta. Koemme onnistuneemme rakentamaan kattavan tietoperustan toteuttamallamme op- paalle tuoretta näyttöön perustuvaa tietoa hyödyntäen. Näyttöön perustuvuus toteutui palautteen mukaan erittäin hyvin ja vastaajat kokivat oppaan tarjoavan ajantasaista ja asiantuntevaa tietoa koira-avusteisuudesta toimintaterapiassa. Suurin osa vastaajista oli joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Vain yksi vastaaja koki, ettei ole samaa, eikä eri mieltä.

”Teillä oli hyvin näyttöön perustuvaa tietoa. Olitte ottaneet huomioon myös terapian soveltuvan koiran ominaisuuksia...” - Palautteen antaja

”Toiminnan terapeutin voiman malli on minulle uusi teoria. Mukava, että tuntemattomampi teoria otettu mukaan oppaaseen.” - Palautteen antaja

Neljäntenä oppaamme laatukriteerinä oli **käyttäjälähtöisyys**, joka tarkoitti sitä, että siinä olevat asiat pohjautuvat toimintaterapian näyttöön perustuvaan tutkittuun tietoon ja opas koottiin vastaa- maan koira-avusteisuudesta kiinnostuneiden toimintaterapeuttien tarpeita. Projektin alussa saimme tietoa kohderyhmään kuuluvien toimintaterapeuttien tarpeista toiselta opinnäytetyötä oh- janneelta lehtorilta Pirjo Lappalaiselta. Yksityiskohtaisemman kohderyhmäanalyysin laatiminen projektin alussa olisi voinut helpottaa oppaan tarkoituksen kohdentamista vastaamaan käyttäjien

tarpeita ja tukea näin osaltaan käyttäjälähtöisyyden laatuksien toteutumista. Käyttäjälähtöisyyteen linkittyi myös oppaan asiakaskeinen lähestymistapa. Lisäksi käyttäjälähtöisyys näkyi myös tuotekehittelyn vaiheessa, kun oppaan viimeisimmät muutokset tehtiin kohderyhmän edustajien antaman palautteen ja kehitysehdotusten perusteella. Oppaan käyttäjälähtöisyys koettiin toteutuvan erinomaisesti ja oppaan kerrottiin olevan myös erittäin asiakaslähtöisesti rakennettu. Vastauksista kaikki olivat väittämän kanssa täysin samaa mieltä.

”Oppaassa oli hyvät ja selkeät perustelut siitä, mitä tulee ottaa huomioon suunniteltaessa koira-avusteista toimintaterapiaa.” - Palautteen antaja

”Oppaaseen on kerätty hyvin perustietoa, mitä koira-avusteisuus toimintaterapiassa vaatii ja minäkälaisia asioita pitää ottaa huomioon. Jos tulevaisuudessa haluan ottaa koiran työelämää ajatellen, tästä on hyvä muistella tärkeitä ja keskeisiä asioita prosessin käynnistämiseksi.” - Palautteen antaja

”Kannustaa uuden työtavan käyttöönottoon, antaa tietoa, selkeyttää prosessia ja madaltaa kynnystä miettiä koira-avusteisuuden mahdollisuuksia. Erityisen hyvänä pidän hyötyjen esittelyä selkeänä luettelona.” - Palautteen antaja

”Tärkeä asia: oppaassa on perusteltu myös se, milloin koira-avusteinen terapia ei sovi asiakkaalle. Tämä mielestäni hyvin tärkeä innokkaalle toimintaterapeutille, joka haluaa käyttää koira-terapiaa.” - Palautteen antaja

”Asiakkaan näkökulma nousee oppaassa useita kertoja esiin. Koiran käyttäminen toimintaterapiassa tulee aina olla tarkoituksenmukaista asiakkaalle, ja se nousee oppaasta hyvin esille.”
- Palautteen antaja

Saamamme palautteen perusteella voimme todeta, että opas vastaa sille asetettuja laatuksia hyvin. Lisäämällä avoimen palautekentän jokaisen väittämän jälkeen, saimme arvokasta lisätietoa vastaajien laadullisista mielipiteistä, jotka tukivat monivalintaväittämiä. Avoimen palautteen kautta saimme myös konkreettisia muutosehdotuksia sekä kannustavia kommentteja. Palautekyselyn vastauksissa ei esiintynyt merkittävää hajontaa.

7 POHDINTA

Koira-avusteisen toimintaterapian sisältäessä lukuisia huomioonotettavia suunnitteluun ja käyttöön ottamiseen liittyviä vaatimuksia, olisi ensiarvoisen tärkeää, että kaikki työskentelymuotoa hyödyntävät toimintaterapeutit työskentelisivät samojen periaatteiden mukaisesti. Koira-avusteinen toiminta on yleistymässä monilla eri aloilla ja eri asiakasryhmien parissa, mutta koira-avusteisen työotteen hyödyntäminen toimintaterapian kontekstissa kaipaa yhä struktuuria sekä vaatimusten ja hyötyjen tiedostamista. Suomessa virallinen koira-avusteinen koulutus ja siihen liittyvät soveltuvuuskokeet ovat yhtenäistämässä toimintamalleja ja käytänteitä koira-avusteisessa kuntoutustyössä, mutta lainsäädännöllisesti tähän ei ole vielä selkeää kantaa. Näiden seikkojen pohjalta lähdimme laatimaan opasta toimintaterapeuteille, joka tarjoaisi kaivattua jäsenneltyä tietoa koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen edellytyksistä.

Koemme, että onnistuimme luomaan omannäköisemme ja asiantuntevan toimintaterapiaoppaan, jossa persoonallinen kädenjälkemme näkyy erityisesti oppaan kirjoitustyylin valinnassa ja kuvituskuvien herkän sympaattisessa ilmeessä. Oppaan asiantuntevuus korostuu mielestämme toimintaterapian näyttöön perustuvan sekä kansainvälisen tiedon hyödyntämisessä. Tämän lisäksi oppaan tietoperusta on rakennettu lähdekriittistä tarkastelua sekä jatkuvaa työn reflektointia hyödyntäen. Lähdekriittisyys näkyi esimerkiksi tekemässämme käännöstyössä, kun englanninkieliset alkupe- räislähteet tuli kääntää suomen kielelle ja jokaisen käännettävän sanan merkitys tuli pohtia tarkaan. Hyödyntämiemme tietolähteiden valinnassa kiinnitimme huomiota siihen, mitä lisätietoa ne tarjoavat tietoperustan asiasisältöön. Lisäksi halusimme, että hyödyntämämme tietolähteet ovat mahdollisimman ajantasaisia ja mielestämme onnistuimme tässä tavoitteessa. Myös tietoperustaan löytämiämme tutkimuksia tarkastelimme kriittisesti varsinkin niiden otanta koon osalta sekä, kuinka kulttuurisidonnaisuus vaikutti tutkimusten tuloksiin. Tietoperustaan valikoituneet tutkimukset valittiin huolellisen harkinnan tuloksena ja saimme tähän arvokasta ohjausta myös ohjausryhmältä.

Opinnäytetyöprosessi onnistui kokonaisuutena hyvin ja osaamisemme syventyi etenkin projektityöskentelyyn, tuotekehittelyyn sekä koira-avusteisen toimintaterapian osa-alueilla. Projektityöskentelyyn kului yllättävän paljon aikaa, emmekä olleet entuudestaan tietoisia siitä, kuinka useita eri pää- ja osavaiheita projektityöskentelyyn kuuluu. Koemme kuitenkin, että opinnäytetyöprojekti vahvisti osaamistamme kokonaisuuden hallinnassa ja ajallisessa organisoinnissa sekä yleisestä sinnikkydestä työnteossa. Kuitenkin olemme tekijöinä yhtä mieltä siitä, että opinnäytetyöprojekti on ollut mieluisa kokemus, eikä ole missään vaiheessa tuntunut ylitsepääsemättömän työläältä.

Projektin eri vaiheet opettivat meille ennen kaikkea, kuinka tarpeeton itsekriittisyys ja liiallinen perfektionismi saattavat hidastaa tekemistä ja jopa rajoittaa luovaa toteuttamista. Lisäksi ajatusprosessin punainen lanka saattaa kadota, jos jumiutuu liiaksi sivuseikkoihin. Pohtiessamme näiden meille yhteisten piirteiden vaikutuksia, totesimme jatkuvan itsereflektoinnin ja tarkan työskentelyasenteen kuitenkin olevan vahvuus, jolla on paljon positiivista, eteenpäin vievää voimaa. Suurena oppina olikin, että tekijänä on lupa olla tyytyväinen saavuttamaansa lopputulokseen ja pieniä yksityiskohtia ei ole tarkoituksenmukaista jäädä viilaamaan loputtomasti.

Koira-avusteisen toimintaterapian tietoperustaa laatiessamme saimme moniulotteisemman kuvan koira-avusteisen toimintaterapian toteutuksesta ja ymmärsimme, kuinka vaativaa se todellisuudessa on. Emme itsekään olleet täysin tietoisia, kuinka paljon työmuoto vaatii kokonaisuutena ja kuinka monivaiheinen suunnitteluprosessi käytännössä on. Ennen opinnäytetyöprojektin alkua ymmärsimme eläinavusteisen toiminnan terapeuttisia vaikutuksia, mutta vasta keräämämme näyttöön perustuvan tiedon tukemana sisäistimme niiden todellisen laajuuden. Ammatillisen osaamisen kehittämisen näkökulmasta koemme koira-avusteisuuden hyödyntämisen edelleen potentiaalisena tulevana työskentelymuotona. Tekemämme opinnäytetyöprojektin myötä työskentelymuotoon kouluttautumisen kynnyks on madaltunut tullessamme tietoisiksi käyttöön ottamisen eri vaiheista ja vaatimuksista, mutta myös sen tarjoamista mahdollisuuksista.

Vaikka opinnäytetyöprosessi on kokonaisuudessaan onnistunut, tunnistamme, että olisimme voineet tehdä joitain asioita myös eri tavalla. Olisimme voineet ennakoita aikataulullisesti paremmin projektin tietyt työvaiheet, kuten palautteenkeruun. Tämä olisi voinut mahdollistaa laajemman palautteaineiston keräämisen. Lisäksi olisimme voineet huomioida oppaan toteutuksessa sen saavutettavuuteen liittyvät vaatimukset, mutta tulimme tietoisiksi oppaan saavutettavuusdirektiiveistä vasta oppaan viimeistelyvaiheessa, jolloin oppaan muokkaaminen vastaamaan asetettuja direktiivejä ei olisi enää ollut tarkoituksenmukaista. Tiedostamme kuitenkin saavutettavuusdirektiivien takaavan sen, että digitaalisessa muodossa olevat materiaalit olisivat sellaisia, mitä kuka tahansa voisi käyttää ja sisäistää niiden sanoman. Laatimamme ammatillinen opas on suunnattu toimintaterapeuteille, joiden uskomme pystyvän hyödyntämään opasta, vaikkei se vastaakaan täysin saavutettavuusdirektiivejä.

Yhteistyömme opinnäytetyöprosessin aikana on sujunut juurikin niin vaivattomasti kuin osasimme odottaa. Olemme molemmat toimineet joustavasti ja kysyneet aikatauluttamaan työskentelyämme huomioiden molempien henkilökohtaiset elämäntilanteet ja voimavarat. Pohtiessamme yhteistä työskentelyämme, olemme luontaisesti pyrkineet tukemaan ja auttamaan toinen toistamme niin projektin eri vaiheissa kuin vapaa-aikanakin. Työskentelyn sujuvuutta on edistänyt

molemminpuolinen joustavuus myös työskentelytavoissa, sillä COVID19-pandemian aiheuttamien poikkeusolojen vuoksi etätyöskentely on ollut usein turvallisempi vaihtoehto. Koemme kuitenkin, että etätyöskentely tarjosi meille mahdollisuuksia uusien digitaalisten sovellusten käytön opetteluun ja tämän johdosta onnistuimme pitämään kiinni projektin aikatauluista pääsääntöisesti hyvin. Lisäksi sujuvuutta edisti se, että molemmat olivat sitoutuneet takaamaan tehokkaan ja tavoitteellisen työskentelyn huolimatta siitä olemmeko samassa tilassa.

Koemme, että projektin tekeminen on kehittänyt ja lisännyt ammatillista osaamistamme sekä vahvistanut ammatti-identiteettiämme. Ymmärrämme näyttöön perustuvan tiedon merkityksen perusteltaessa toimintaterapian toteutusta niin yleisesti toimintaterapian työkentällä kuin koira-avusteista toimintaterapiaa hyödynnettäessä. Tätä oppia aiomme kuljettaa mukamme siirtyessämme työelämään, sillä valmius jatkuvaan uuden oppimiseen on avainasemassa ammatillisessa kehittämisessä.

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista saada lisää tietoa toimintaterapeuttien toimintamalleista ja kokemuksista koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen prosessissa. Lisäksi halusimme tietää, millaisena koira-avusteisuuden kehityskaari näyttäyty tulevaisuudessa ja miten koira-avusteisen toimintaterapian toimintamallit yhtenäistyvät työskentelymuodon kasvattaessa suosiotaan ammatinharjoittajien keskuudessa. Tämän lisäksi olisi hyödyllistä toteuttaa opas koira-avusteisen toimintaterapian käytännön toteutuksesta, sillä meidänkin palauteaineistomme perusteella tällaiselle oppaalle olisi kysyntää toimintaterapeuttien keskuudessa.

Opinnäytetyöprojektin tuotoksena laaditun sähköisen oppaan tekijänoikeudet kuuluvat Reetta Kempvaiselle ja Heidi Suopajärvelle. Opasta ei julkaista opinnäytetyöraportin yhteydessä, mutta se on tilattavissa tekijöiltä veloitusetta ottamalla yhteyttä Yhteystiedot-liitesivulta löytyvään sähköpostiosoitteeseen.

LÄHTEET

Aarskog, N. K., Hunskaar, I., Bruvik, F. 2019. Animal Assisted Interventions With Dogs and Robotic Animals for Residents With Dementia in Nursing Homes: A Systematic Review. *Physical & Occupational Therapy In Geriatrics* 37 (2), 77-93. Viitattu 20.5.2020, <https://doi.org/10.1080/02703181.2019.1613466>.

Alasilta, A. 1999. Näin kirjoitat tehokkaasti. Tampere: Tammer-Paino Oy.

AOTA. 2020. Viitattu 4.3.2020. <https://www.aota.org/Conference-Events/OTMonth/what-is-OT.aspx>

AOTA. 2014. Occupational Therapy Practice Framework: Domain & Process. 3rd ed. *The American Journal of Occupational Therapy*. March/April 2014, 68 (1), 19, 28, 44. Viitattu 26.5.2020. <https://ajot.aota.org/article.aspx?articleid=1860439>

Aralinna, V. & Savolainen T. Toimintaterapianimikkeistö 2017. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Beck, A. & Fine, A. H. 2010. Understanding our kinship with animals: input for health care professionals interested in the human/animal bond. Teoksessa A. Fine (toim.) *Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice*. 3rd ed. Amsterdam; Boston: Elsevier Academic Press, 3-16.

Chandler, C. K. 2012. *Animal assisted therapy in counseling*. 2nd ed. New York: Routledge.

Clark, F. A., Jackson, J. & Carlson, M. 2004. Occupational Science, Occupational Therapy and Evidence-based Practice: What the Well Elderly Study has Taught Us. Teoksessa M. Molineux (toim.) *Occupation for occupational therapists*. Oxford: Malden, MA: Blackwell, 200-218.

Clifford O'Brien, J., Cohn, J. & Solomon, J. W. 2013. Emerging occupational therapy practice areas. Teoksessa J. Clifford O'Brien & J. W. Solomon (toim.) *Occupational analysis and group process*. St. Louis: Elsevier/Mosby, 133-142.

Cole, M. B. K. 2018. Group dynamics in occupational therapy: The theoretical basis and practice application of group intervention. Fifth edition. Thorofare, NJ: SLACK Incorporated

Elmacı, D.T. & Cevizci, S. Dog-Assisted Therapies and Activities in Rehabilitation of Children with Cerebral Palsy and Physical and Mental Disabilities. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2015, 12, 5046-5060. Viitattu 26.5.2020. <https://www.mdpi.com/1660-4601/12/5/5046/htm>

Fine, A. H. 2010. Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice. 3rd ed. Amsterdam; Boston: Elsevier Academic Press.

Fine, A. H. 2015. Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. 4th ed. Amsterdam, [Netherlands]: Academic Press.

Fine, A. H., Tedeschi, P. & Elvove, E. 2015. Forward Thinking: The Evolving Field of Human-Animal Interactions. Teoksessa A. Fine (toim.) Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. 4th ed. Amsterdam, [Netherlands]: Academic Press, 21-35.

Fine, A. H. 2019. Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. Fifth edition. London: Academic Press.

Fine, A. H. 2019. Incorporating Animal-Assisted Interventions Into Psychotherapy Guidelines and Suggestions for Therapists. Teoksessa A. Fine (toim.), Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. Fifth edition. London: Academic Press, 207-224.

Fine, A. H. & Beck, A. M. 2019. Understanding Our Kinship With Animals: Input for Health Care Professionals Interested in the Human-Animal Bond. Teoksessa A. Fine (toim.), Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. Fifth edition. London: Academic Press, 3-12.

Glenk, L. M. 2017. Current Perspectives on Therapy Dog Welfare in Animal-Assisted Interventions. *Animals* (7), 7. <https://doi.org/10.3390/ani7020007>.

Grandin, T., Fine, A. H., O'Haire, M. E, Carlisle, G. & Gabriels, R. 2019. The Roles of Animals for Individuals With Autism Spectrum Disorder. Teoksessa A. Fine (toim.), Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. Fifth edition. London: Academic Press, 285-298.

Hagedorn, R. 2000. Tool for Practice in Occupational Therapy. A Structured Approach to Core Skills and Processes. Churchill Livingstone.

Hart, L. A. 2010. Positive effects of animals dor psychosocially vulnerable people: a turning point for delivery. Teoksessa A. Fine (toim.) Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice. 3rd ed. Amsterdam; Boston: Elsevier Academic Press, 59-84.

Hirsijärvi, S., Remes P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. Painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Howell-Forbes E. & Marxen K. 2014. A Dog's Influence on a Child with Cerebral Palsy. Animal-Assisted Therapy: A Dog's Influence on Occupational Therapy Outcomes of a Child with Cerebral Palsy. Occupational Therapy Program. University of Puget Sound. https://pdfs.semanticscholar.org/ce42/0e82d7a5ab6bae76e3a2023f87925a7c3ce4.pdf?_ga=2.59538989.1230264319.1596627869-1667193213.1588071924.

Ikäheimo, K. 2013. Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 1. p. Helsinki: Solution Models House.

International Association of Human-Animal Interaction Organizations. 2018. Definitions for Animal Assisted Intervention and Guidelines for Wellness of Animals Involved. Viitattu 5.11.2020, https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2018/04/iahaio_wp_updated-2018-final.pdf.

Jegatheesan, B. 2019. Influence of Cultural and Religious Factors on Attitudes Toward Animals. Teoksessa A. Fine (toim.), Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. Fifth edition. London: Academic Press, 43-49.

Junkers, A. & Kennedy-Behr, A. 2017. Using Animals to Support Children's Occupational Engagement. Teoksessa S. Rodger & A. Kennedy-Behr (toim.), Occupation-centred practice with children:

A practical guide for occupational therapists. Second edition. Chichester, West Sussex; Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc, 329-347.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. Osaamisen tuoteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy.

Kahilaniemi, E. & Kahilaniemi, J. 2016. Eläinavusteinen interventio: Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. 1. painos. Terälahti: Voimatassu.

Karlsson, Å. & Marttala, A. 2001. Projekti-kirja: Onnistuneen projektin toteuttaminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kela. 2018. Hankintapäätökset. Viitattu 28.4.2020, <https://www.kela.fi/hankintapaatokset>.

Kihlström-Lehtonen, H. 2013. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.), Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 1. p. Helsinki: Solution Models House, 88-90.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2017. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry ammattieettiset ohjeet. Viitattu 30.11.2019, <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/koira-tyoparina/ammattieettiset-ohjeet/>.

Korkiamäki, R. & Törmälehto, E. 2020. The Potential of Human-Horse Attachment in Creating Favorable Settings for Professional Care: A Study of Adolescents' Visit to a Farm. *Animals*, 10 (9), 1707. <https://doi.org/10.3390/ani10091707>.

Kose, B., Şahin, S. & Zarif M. 2018. Animal-Assisted Therapy in Occupational Therapy. Teoksessa B. M. Gee & M. Huri (toim.) *Occupational therapy: Therapeutic and creative use of activity*. London: IntechOpen Limited, 91-106.

Kruger, K. & Serpell J. 2010. Animal-assisted interventions in mental health: definitions and theoretical foundations. Teoksessa A. Fine (toim.) *Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice*. 3rd ed. Amsterdam; Boston: Elsevier Academic Press, 33-48.

Kårefjärd, A. & Nordgren, L. 2019. Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 26 (6), 433-440. Viitattu 20.5.2020, <https://doi.org/10.1080/11038128.2018.1467486>.

Latvala-Sillman, P. 2018. *Työparina koira*. 1. painos. Hansaprint Oy.

Lohi, H. 2020. *Koirien geenitutkimus*. Helsingin yliopisto. Viitattu 14.11.2020, <https://www.koirangeenit.fi>.

Mallon, G. P., Ross, S. B., Klee, S., Ross, L. 2010. Designing and implementing animal-assisted therapy programs in health and mental health organizations. Teoksessa A. Fine (toim.) *Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice*. 3rd ed. Amsterdam; Boston: Elsevier Academic Press, 135-147.

MacNamara, M., Moga, J. & Pachel, C. 2019. What's Love Got to Do With It? Selecting Animals for Animal-Assisted Mental Health Interventions. Teoksessa A. Fine (toim.), *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions*. Fifth edition. London: Academic Press, 101-113.

Mills, D., Rogers, J., Kerulo, G., Bremhorst, A. & Hall, S. 2019. Getting the Right Dog for the Right Job for Animal-Assisted Interventions (AAI): Essential Understanding of Dogs Behavior and Ethology for Those Working Within AAA. Teoksessa A. Fine (toim.), *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions*. Fifth edition. London: Academic Press, 115-131.

O'Brien, J. C. & Solomon, J. W. 2013. *Occupational analysis and group process*. St. Louis: Elsevier/Mosby.

Pichot, T. 2012. *Animal-Assisted Brief Therapy: A Solution-Focused Approach*. 2nd ed. Routledge. ProQuest Ebook Central.

Pierce, D. 2001. Untangling occupation and activity. *American Journal of Occupational Therapy*, 55, 138–146.

Pierce, D. 2003. *Occupation By Design: Building Therapeutic Power*. 1st ed. Philadelphia. F.A. Davis Company.

Rodger, S. & Kennedy-Behr, A. 2017. *Occupation-centred practice with children: A practical guide to occupational therapists*. Second edition. Chichester; Oxford: Wiley Blackwell.

Ruuska, K. 2012. *Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus*. Vantaa: Hansaprint Oy.

Saavutettavuusdirektiivi. Mitä saavutettavuus on? Entä mitä se tarkoittaa eri käyttäjille? Viitattu 28.12.2020, <https://saavutettavuusdirektiivi.fi/mita-on-saavutettavuus/>.

Sams, M. J., Fortney, E. V., & Willenbring, S. (2006). Occupational therapy incorporating animals for children with autism: A pilot investigation. *American Occupational Therapy Association*, 60, 268–274. DOI: 10.5014/ajot.60.3.268.

Sandstedt, L. & Wohlfarth, R. 2016. *Animal Assisted Activities with Dogs: Guideline for basic requirements & knowledge*. Publishing House of Januz Korczak Pedagogical University in Warsaw. Viitattu 29.9.2020, <http://www.zwierzetaludziom.pl/czytelnia/ANIMAL-ASSISTED-ACTIVITIES-WITH-DOGS.pdf>.

SATHY ry. 2020. *Terapiakoiratoiminta*. Viitattu 31.3.2020, <https://www.sathy.fi/>.

Silfverberg, P. 2007. *Ideasta projektiksi. Projektin vetäjän käsikirja*. Viitattu 24.3.2020, http://www.helsinki.fi/urapalvelut/materiaalit/liitetiedostot/ideasta_projektiksi.pdf.

Silva, K., Lima, M., Fafiães, C., Sinal, J., & de Sousa, L. 2020. Preliminary test of the potential of contact with dogs to elicit spontaneous imitation in children and adults with severe autism spectrum disorder. *American Journal of Occupational Therapy*, 74 (1), 7401205070. Viitattu 20.5.2020, <https://doi.org/10.5014/ajot.2020.031849>.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2011. *Toimintaterapeuttien ammattieettiset ohjeet*.

Taylor, R.R. 2008. The Intentional Relationship. Occupational Therapy and Use of Self. Philadelphia: F. A. Davis Company.

Velde, B.P.; Cipriani, J. & Fisher, G. 2005. Resident and therapist views of animal-assisted therapy: Implications for occupational therapy practice. Australian Occupational Therapy Journal. Vol. 52/2005, 43-50.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

WFOT, World Federation of Occupational Therapists 2012. About Occupational Therapy. Viitattu 6.11.2020, <https://www.wfot.org/about/about-occupational-therapy>.

Wikberg, M. 2014. Koira työkaverina sosiaali-, kasvatust- ja terveysalalla. Canis. 8 (2), 28-31.

Winkle, M.Y. & Ni, K. 2019. Animal-Assisted Occupational Therapy: Guidelines for Standards, Theory, and Practice. Teoksessa A. Fine (toim.), Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. Fifth edition. London: Academic Press, 381-397.

Winkle, M.Y., Dickson C. & Simpson B. 2019. The Animal Assisted Intervention International Standards of Practice. Viitattu 6.11.2020, <https://aai-int.org/wp-content/uploads/2019/02/AAll-Standards-of-Practice.pdf>.

Zenithson, Y., Albright, J.D., Fine, A. H. & Peralta, J. M. 2019. Our Ethical and Moral Responsibility: Ensuring the Welfare of Therapy Animals. Teoksessa A. Fine (toim.), Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions. Fifth edition. London: Academic Press, 175-198.

LIITTEET

SAATEKIRJE

LIITE 1

Hyvä toimintaterapeutti,

Olemme kaksi Oulun ammattikorkeakoulusta valmistuvaa toimintaterapeuttia. Teemme opinnäytetyötä koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen prosessista, keskittyen työskentelymuodon harkintaan ja suunnitteluun. Olemme laatineet oppaan asiasta kiinnostuneille toimintaterapeuteille ja toivomme saavamme palautetta juuri sinulta oppaan kehittämiseen sekä viimeistelyyn. Oppaan avulla pyritään jäsentämään terapiakoiran valintaa ja käyttöön ottamisen suunnitteluprosessia sekä työskentelymuodon edellytyksiä.

Pyydämme sinua tutustumaan liitteenä olevaan oppaaseen ja antamaan palautetta hyödyntämällä *Webropol*-palautekyselyämme. Palautekysely sisältää oppaalle asettamiimme laatukriteereihin pohjautuvia kysymyksiä. Vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia, tapahtuu nimettömästi ja kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Hyödynnämme saamaamme palautetta myös opinnäytetyöraportin kirjoittamiseen.

Vastaathan palautekyselyyn viimeistään perjantaina 4.12.2020. Mikäli sinulla on kysyttävää oppaaseen tai palautteen antamiseen liittyen, vastaamme kysymyksiisi mielellämme. Jos haluat sähköisen oppaan itsellesi sen valmistuttua, ilmoita siitä meille ja toimitamme sen sinulle.

Webropol-palautekyselyyn pääset seuraavasta linkistä:

<https://link.webropolsurveys.com/S/DB352DD304A19DA2>

Kiitämme jo etukäteen arvokkaasta palautteestanne!

Oulussa, 20.11.2020.

Lämpimin terveisin,

Reetta Kemppainen & Heidi Suopajarvi

Palautekysely Kohti koira-avusteista toimintaterapiaa -oppaasta

1. Olen...

- Toimintaterapeutti ja suunnittelen hyödyntäväni koira-avusteisuutta työssäni
- Toimintaterapeutti ja hyödynnän koira-avusteisuutta nykyisessä työssäni
- Toimintaterapeuttiopiskelija
- Opinnäytetyön ohjaava opettaja
- Joku muu, mikä?

Oppaalle on laadittu laatukriteerit ja seuraavat väittämät koskevat kyseisiä laatukriteereitä.

Oppaan selkeys

2. Oppaan kielellinen ilmaisu on selkeää ja helposti ymmärrettävää.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

3. Halutessasi voit perustella näkemyksesi tekstin kielellisestä ilmaisusta (esim. tekstin helppolukuisuus, käytetyt käsitteet).

4. Tekstityyliin liittyvät valinnat tukevat oppaan luettavuutta.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

5. Oppaan rakenne ja sisällön jäsentely tukevat oppaan luettavuutta.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

6. Tieto löytyy oppaasta vaivattomasti.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

7. Halutessasi voit perustella näkemyksesi oppaan luettavuudesta.

Oppaan visuaalinen ilme ja esteettisyys

8. Opas on tunnistettavissa toimintaterapian oppaaksi.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

9. Oppaan visuaalinen ilme tukee oppaan asiasisältöä.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

10. Oppaassa esitetyt kuvat ovat selkeitä ja havainnollistavia.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

11. Halutessasi voit perustella näkemyksesi oppaan visuaalisesta ilmeestä.

Oppaan käyttäjälähtöisyys

12. Voisin hyödyntää opasta suunnitellessani tai perustellessani työtäni.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

13. Halutessasi voit perustella näkemyksesi siitä, kuinka voisit hyödyntää opasta työssäsi.

14. Mielestäni opas tukee asiakaslähtöistä työskentelyä.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin samaa mieltä

15. Halutessasi voit perustella näkemyksesi siitä, kuinka asiakaslähtöisyys tulee ilmi oppaassa.

Oppaan näyttöön perustuvuus

16. Opas tarjoaa ajantasaista ja asiantuntevaa tietoa koira-avusteisesta toimintaterapiasta.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

17. Opas laajensi tietämystäni koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen ja suunnittelun prosessista.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

18. Opas tarjoaa tietoa siitä, kuinka koira-avusteista toimintaterapiaa voidaan tarkastella Toiminnan terapeuttisen voiman -mallin avulla.

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

19. Halutessasi voit perustella näkemyksesi oppaan näyttöön perustuvuudesta.

20. Suositteisitko opasta tietolähteeksi toimintaterapeuteille, jotka suunnittelevat koira-avusteisen työskentelymuodon käyttöönottoa?

Kyllä

Mahdollisesti, jos...

En

21. Kehitysehdotuksia tai muuta palautetta

1. Olen...

Toimintaterapeutti ja suunnittelen hyödyntäväni koira-avusteisuutta työssäni	0
Toimintaterapeutti ja hyödynnän koira-avusteisuutta työssäni	0
Toimintaterapeuttiopiskelija	5
Opinnäytetyön ohjaava opettaja	0
Joku muu, mikä?	2
Vastaaajia yhteensä	7

Joku muu, mikä? Toimintaterapeutti
Visuaalisen viestinnän asiantuntija

Oppaan selkeys

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yht.
Oppaan kielellinen ilmaisu on selkeää ja helposti ymmärrettävää.	0	0	0	1	6	7
Tekstityyliin liittyvät valinnat tukevat oppaan luettavuutta.	0	1	1	2	3	7
Oppaan rakenne ja sisällön jäsentely tukevat oppaan luettavuutta.	0	0	0	4	3	7
Tieto löytyy oppaasta vaivattomasti.	0	0	0	4	3	7
Vastauksia yhteensä	0	1	1	11	15	28

Oppaan visuaalinen ilme ja esteettisyys

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yht.
Opas on tunnistettavissa toimintaterapian oppaaksi.	0	0	0	3	4	7
Oppaan visuaalinen ilme tukee oppaan asiasisältöä.	0	0	0	0	7	7
Oppaassa esitetyt kuvat ovat selkeitä ja havainnollistavia.	0	0	0	2	5	7
Vastauksia yhteensä	0	0	0	5	16	21

Oppaan käyttäjälähtöisyys

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yht.
Voisin hyödyntää opasta suunnitellessani tai perustellessani työtäni.	0	0	2	0	5	7
Mielestäni opas tukee asiakaslähtöistä työskentelyä.	0	0	0	0	7	7
Vastauksia yhteensä	0	0	2	0	12	14

Oppaan näyttöön perustuvuus

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yht.
Opas tarjoaa ajantasaista ja asiantuntevaa tietoa koira-avusteisesta toimintaterapiasta.	0	0	1	3	3	7

Opas laajensi tietämystäni koira-avusteisen toimintaterapian käyttöön ottamisen ja suunnittelun prosessista.	0	0	0	1	6	7
Opas tarjoaa tietoa siitä, kuinka koira-avusteista toimintaterapiaa voidaan tarkastella Toiminnan terapeutin voiman mallin avulla.	0	0	1	4	2	7
Vastauksia yhteensä	0	0	2	8	11	21

20. Suositteletko opasta tietolähteeksi toimintaterapeuteille, jotka suunnittelevat koira-avusteisen työskentelymuodon käyttöönottoa?

Kyllä	7
Mahdollisesti, jos...	0
En	0
Vastauksia yhteensä	7

Palautteen aihe	Esiintyminen palauteaineistossa (kpl)
Oppaan yleisilme on selkeä.	4
Opas on helppolukuinen.	3
Opas sisältää vaikeasti ymmärrettäviä sanoja.	1
Otsikointi ja tekstisisällön korostukset tukevat oppaan luettavuutta.	2
Otsikointi ja tekstisisällön korostukset kaipaavat korjaustoimenpiteitä.	2
Oppaan visuaalinen ilme on miellyttävä ja tukee oppaan asiasisältöä.	6
Oppaan kuvat voisivat olla selkeämpiä.	1
Opas tukee asiakaslähtöistä työskentelyä.	3
Oppaaseen valitun mallin valinta on tarkoituksenmukainen ja tarjoaa uutta näkökulmaa toimintaterapian käytäntöön.	2
Oppaaseen valittua viitekehystä ja sen yhteyttä koira-avusteiseen toimintaterapiaan on vaikea ymmärtää.	1
Opas sisältää runsaasti näyttöön perustuvaa tietoa.	2
Opas tarjoaa tietoa koira-avusteisesta toimintaterapiasta ja selkeyttää työskentelymuodon käyttöön ottamisen prosessia.	4
Oppaaseen kaivataan esimerkkejä koira-avusteisen toimintaterapian käytännön harjoituksista.	4

Halutessanne voitte ottaa yhteyttä opinnäytetyöntekijöihin Reetta Kemppaiseen ja Heidi Suopajärven tilataksenne opinnäytetyön yhteydessä toteutetun sähköisen oppaan itsellenne veloitusetta.

Sähköpostiosoite:

opaskoiraavusteisuudesta@gmail.com